

דור הפלמ"ח

דצמבר 2007 טבת תשס"ח	בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח	יו"ר העמותה ישעיהו (שייקה) גביש	העורכת: תהילה עופר
-------------------------	----------------------------	------------------------------------	-----------------------

היכונו לשנת ה-60 למדינת ישראל

בית הפלמ"ח על המפה

של תנועות הנוער...

של צה"ל...

ואפילו של המגזר החרדי

שלא לדבר על קבוצות תיירים, תלמידים, חברי קיבוצים, שוטרים, מבקרים בודדים מהארץ ומחו"ל וקבוצות הומוגניות נוספות, דוגמת מועדוני גימלאים, פרקליטים, שופטים, שב"ס, ארגוני עולים ועוד - עד עשרת אלפים מבקרים בחודש

מאת ישעיהו (שייקה) גביש

ב-14 במאי 1948 הוקמה מדינת ישראל ובשנת 2008 נחוגו שישים שנה להקמתה.

כבר עכשיו אנו מציינים שישים שנה להתחלת המלחמה, שפרצה למחרת הכ"ט בנובמבר 1947.

אנו, לוחמי הפלמ"ח, נשאנו במירב העול של הקשה במלחמות ישראל, היא מלחמת העצמאות. בלחימתנו ייצבנו את גבולות המדינה בצפון, בירושלים ובנגב.

אלף מאה שישים ושמונה מחברינו נפלו בקרבות ובדמם קידשו את אדמת המולדת וציוו לנו את החיים ואת החובה להגן עליה.

בשנה זו נחוג יחד עם כל עם ישראל את שנת השישים ונוסיף משלנו, בדרך הבאה:

- נחונך את האודיטוריום בבית הפלמ"ח, שיאפשר התכנסויות של מאות משתתפים, בתנאים אופטימליים, לרבות הקרנת סרטים, הצגות ועוד.

אתם אחד היהלומים שבהיסטוריה שלנו

בספטמבר 1998, חמישים שנה לאחר קרבות ח'רבת מחאז בנגב (6/10 - 29/9), נערך כנס בהשתתפות רבים מלוחמי אותו קרב, יוצאי הגדוד הראשון של חטיבת יפתח. בכנס התארח הסופר יזהר סמילנסקי, ס' יזהר. ספרו הגדול "ימי צקלג" ובמידה מסויימת גם הסיפור הקצר "ח'רבת חיזעה", נכתבו בהשראת אותו קרב, מן הקשים שהיו במלחמת העצמאות. את דבריו בכנס הקליט רפי איתן, שהיה קצין המודיעין של הגדוד, והוא שמסר לנו את התמליל. דברי ס' יזהר מתאימים לכולנו ונראה כי הם נכונים היום עוד יותר.

מאת ס' יזהר

כשירדנו ברוחמה אמרו לי ששמו גנדי. גנדי ואני הסתובבנו שם לראות את המקום. ואז הצביע מישור ואמר: שם ח'רבת מחאז, במרחק. למקום לא היה שום סימן מיוחד, גבעה אחת בין הגבעות. לא היה שום דבר מיוחד לו.

אני חיפשתי באותו זמן סיפור על מקום קטן, על זמן קצר ומוגבל, שקבוצת אנשים קורה לה משהו בתוך אותו השטח הקטן, המרחב הקטן, בזמן קצר. הרגשתי שקורה לי משהו ושהמקום הזה מדבר אליי. ראיתי אותו מרחוק, לא ידעתי הרבה, שמעתי מילים כלליות על מה שהיה - ואחר כך טסנו בחזרה.

צריך היה לספר

את סיפורם

שלוש שנים ומעלה [חלפן] עד שהתחלתי לכתוב, ולפני זה הלכתי לבקר את המקום. הוא היה מחוץ לתחום, מחוץ ליישוב, לא הייתה שם דרך. באיזה ג'יפ רעוע שמישהו השאיל לי נסעתי המשך בעמוד 12

אני לא הייתי בח'רבת מחאז, לא השתתפתי בקרבות שם וגם הספר שהזכירו איננו ספר היסטורי, איננו מדויק בפרטים. הגעתי בפעם הראשונה לח'רבת מחאז שבועיים שלושה לאחר הקרבות. הייתי אז קצין מודיעין פה באזור הזה, בחטיבה מסונפת לגבעתי והיו דיבורים על כך שצריך להחליף את החיילים הלוחמים בנגב, כדי שיהיו מוכנים למבצע הגדול, מבצע יואב. לשם כך צריך לעשות חפיפה, אז קצין המודיעין הנמצא לפניכם טס באווירון מתל נוף, בין המון חביות של נפט, ויחד איתו, בין החביות, היה עוד קצין מודיעין, של יפתח, שלא היה לי מושג מיהו.

רופא הגדוד הראשון ד"ר ליכטנשטיין ואשתו, האחות אניה, מטפלים בפצוע בח'רבת מחאז

ז'ור ההמשך מתחילת
מאי/יוני 6-7

ותיקי הפלמ"ח סייעו לקק"ל

מאת ברוך תירוש

אורחי הקק"ל בדרך בורמה, עם חברי פלמ"ח שהסבירו להם על נתיבי הקרבות

הקק"ל ביקשה מעמותת דור הפלמ"ח לסייע בהסברה, באירוע חגיגי ל-60 תורמים גדולים מארה"ב שתוכנן להיערך בקירבת "דרך בורמה". הקבוצה נטלה על עצמה את שיקום וטיפוח היערות לאורך "דרך בורמה" ונתיבי הקרבות של חטיבת פלמ"ח-הראל לפריצת הדרך לירושלים.

הבקשה נענתה בחיוב וקבוצה של ותיקי

פלמ"ח התייצבה ברחבת ההנצחה של הגדוד החמישי, מול שער הגיא והמשרדיים ששרדו, להתכנסות עם ידידי הקק"ל. חברי הפלמ"ח עמוס חורב, צביקה זמיר, זימרה ואלעד פלד, מוטקה בן-פורת, יהודה זיו, יואב הרפז, אברום רון, יהודה בר הלוי ואנוכי, התפזרו בין האורחים. כל אחד השתלב בקבוצת אורחים וסיפר לה על הקרבות שבהם השתתף, ועל ליווי שיירות ההצלה לירושלים מבעד למחסומים, למוקשים ולאש שהומטרה מן ההרים. האורחים גילו עניין רב והתרגשו למשמע העדויות ממקור ראשון על הקרבות ועל אובדן החברים שנפלו בקרב.

עמוס חורב בירך את האורחים בשם הפלמ"ח וסיפר על הרעות ועל מסירות הלוחמים, על גילוי "דרך בורמה" שאיפשר העברת אספקה חיונית לעיר הנצורה, ועל שחרור ירושלים. האורחים התרגשו עד דמעות מהמפגש. אחד אחרי השני קמו וביקשו לתאר את חוויית המפגש עם דמויות מלחמת העצמאות של ישראל. הם השוו את חווייתם למפגש דמיוני שהיה יכול להתקיים בארצות הברית עם ג'ורג' וושינגטון ועמיתיו במלחמתם בבריטים - לא פחות. והעיקר הבטיחו לעמוד תמיד לימין ישראל.

גם חברי הפלמ"ח הביעו סיפוק מהמפגש ומהסיוע שהושיטו בכך לשיקום יערות דרך בורמה ושאר נתיבי הקרבות לשחרור ירושלים.

אלום ישן, מפה ומימיה, לקחו הם אל הסלע האדום

גביש דיבר על האנשים הנועזים הללו, שעשו אמנם מעשה אסור בהליכה לפטרה, אך עשו אותו בתום לב, מתוך אהבת המסע לשמו והרצון לגלות נופים חדשים.

שלושה מבין המתכנסים באירוע לזכר חמישה חברי הפלמ"ח שנספו במסע לפטרה, ליד התמונה המוצגת באוצר התמונות

כדברי השיר שחיבר חיים חפר כעבור כמה שנים, הלכו חמישה יוצאי פלמ"ח, מרים מונדרר, אריק מגר, יעקב קלופפלד, איתן מינץ וגילה דרוקר בן-עקיבא אל הסלע האדום בחודש אוגוסט 1953 ונהרגו במהלך המסע. להנצחת זכרם נקבע באוצר תמונות הפלמ"ח תצלום משולב של אתר פטרה, חמשת הנספים והכיתוב: "חמישה שהיו לוחמי פלמ"ח הלכו בדרך לפטרה, וממנה לא שבו. כאלה שידעו את הארץ ברגליהם, ואהבו אותה אהבת אמת. הם עלו בהרים וירדו אל המעיינות וביקשו גם לראות את אשר מעבר להר". בטקס השתתפו בני משפחה וחברים לדרך. רחל סבוראי, שיחד עם מאיר הר-ציון, עשו את אותו מסע ארבעה חודשים קודם לכן ושוב בשלום, סיפרה על הנהייה לאתר הקסום שהצית את הדמיון בשנים שלא ניתן לבקר בפטרה בטיול שגרתי. שייקה

200 פדויי שבי

והוגלו לקפריסין יחד עם המעפילים. בשלב זה דיבר החוק רק על עצורי שנת 1947. לאחר דיונים בוועדת הכנסת הורחב החוק ובקבוצת הזכאים לפיצוי נכללים גם אלה שנעצרו בשנים הקודמות, למשל ברפיח ובלטרון.

עד כה פנו כ-200 חברים באמצעות אישורים שהנפקנו להם ורובם כבר קיבלו את התשלומים. חלק מהחברים אף הגדילו בעקבות כך את תרומתם לעמותת דור הפלמ"ח - ויבורכו על כך.

תצלומים:

אוצר תמונות הפלמ"ח, אתר הפלי"ם, אלדד חרובי, אלדד פייס, ירדנה וירונ

בין תש"ח ללבנון השנייה

שתי צמות שיער קלועות נחות על כתפי חולצות כחולות של שתי נערות. תמונה מוכרת מימי הפלמ"ח. ותמונה כמו-חוזרת-על-עצמה, בהתכנסות של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל שנערכה בבית הפלמ"ח כמידי שנה. היו אלה שתיים משלוש חברות "המחנות העולים" שקראו ושרו בטקס, לצלילי גיטרה של חברן לתנועה. ההתכנסות בערב יום הזיכרון 2007 עמדה בסימן של שכול מחודש, זה של מלחמת לבנון השנייה, ועל שרשרת הגבורה הנמשכת עמד בדבריו יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש. זאב לכיש, מנהל המוזיאון, שילב בדבריו את דברי חיים גורי על "ההתכנסות ההיא" הכתובים בכרזה שהכין צוות מדריכי הבית, וגם היא הזכירה כי השכול נמשך: "ואלה ואלה, יראו וייראו, ואיש את אחיו יכירו, ויתקעו כפיים, ויפלו על צוואר, כמו בכנס המחזור, ובשמחה גדולה ובבכייה גדולה, יזכרו ויזכירו".

בהתכנסות הוקראו דברי ההספד של דוד גרוסמן על אורי בנו שנפל בלבנון, בצד דברי משה שמיר על אחיו אליק שנפל בתש"ח. וגם על שני בחורים בשם נמרוד קראו ושרו, נמרוד כהן בוגר "המחנות העולים" שנפל בלבנון ונמרוד לויטה מעין חרוד שנפל חמישים ושימונה שנים קודם לכן. אלדד פייס קרא את ה"יזכור" לכל אלה שנפלו במערכות ישראל, לפני הקהל שגם בו ישבו בצוותא שניים - שלושה דורות, ותיקי פלמ"ח, נוער וחיילים.

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל 2007 בבית הפלמ"ח: שיער שיבה וחולצות כחולות

ישיבות המועצה והאסיפה הכללית

המוסדות של עמותת דור הפלמ"ח - המועצה והאסיפה הכללית - התכנסו במהלך 2007 כמתחייב לפי חוק העמותות.

בישיבות המועצה ב-31 במאי וב-23 באוגוסט היו על סדר היום: דו"ח יו"ר העמותה שייקה גביש, סוגיית הבחירות למועצה, דור ההמשך, פעילות בשנת ה-60 למדינה ועוד. שייקה מסר ב-31 במאי כי בגלל סכום חסר של למעלה ממיליון דולר טרם הוחל בהשלמת האודיטוריום ואילו ב-23 באוגוסט מסר כי גוייס הכסף הדרוש להשלמתו, המתוכננת לסוף 2008. בשתי הישיבות מסר, בין השאר: על התקדמות התכנון של "יד לגח"ל וניצולי השואה במלחמת העצמאות" שחונכתו צפוייה לתחילת 2008; השלמת התרגום לאנגלית של אתר האינטרנט; הכנת פרוספקט על בית הפלמ"ח, בעברית ובאנגלית; הפעלת מתכונת להזמנת חברים לאירועים השונים, כך שכל חבר יקבל לכל הפחות הזמנה אחת בשנה.

הוחלט להציע לאסיפה הכללית כי המועצה תמשיך עוד שלוש שנים בהרכב הנוכחי, אך תוגדל ל-75 חברים, בעיקר על ידי דור ההמשך, בכפוף לאישור של רשם העמותות. בדו"ח הכספי שנמסר ע"י משרד רו"ח סומך חייקין נאמר, בין השאר, כי "הדוחות הכספיים משקפים באופן נאות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של העמותה". בשתי הישיבות דובר על חשיבות ההתארגנות של דור ההמשך, שנציגיו יצורפו לוועדות ולמוסדות העמותה, כדי לשמר ולהעביר את מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים. דור ההמשך יקבע לעצמו מטלות, בתיאום עם מוסדות העמותה. דווח על הרשמת כ-150 אנשי דור ההמשך לעמותה (בינתיים - הרבה יותר) ועל כך שצוות הפעילים יטפל, בין השאר, בהכנת כנס ארצי של דור ההמשך ובטיפוח האנדרטאות ושלטי הפלמ"ח בכל הארץ.

בשתי הישיבות הועלו רעיונות לגבי אירועי שנת ה-60 והוחלט על קיום כנס מרכזי אחד של חברי הפלמ"ח, בעוד שארגון ה"הגנה" מתכנן כנס המוני לחבריו, לרבות חברי הפלמ"ח, בהשתתפות חברי ההתיישבות העובדת ומעפילים. בישיבת ה-23 באוגוסט נמסר כי המוזיאון מוצף מבקרים ובחודש יולי בלבד ביקרו כ-10,000 איש, מהם 60% תיירים. כן דווח כי למעלה מ-2,200 חברים שילמו את דמי החבר עד אוגוסט. יורם שדה, בנו של מפקד הפלמ"ח יצחק שדה, סיפר למועצה על ההשתלשלות המשפטית הקשורה עם גן ביתו של אביו ביפו, פרשה שעליה פורסם בעיתונות.

חברי העמותה בישיבת האסיפה הכללית

האסיפה הכללית התכנסה בהמשך לישיבת המועצה ב-23 באוגוסט, שמעה את הדיווחים וההצעות שהועלו בשתי ישיבות המועצה ואת דו"ח ועדת הביקורת. לאחר דיון והבהרות אושרו הצעות המועצה וכן המאזן לשנת 2006 שהוגש לעיון הנוכחים.

תקציב העמותה תלוי בתורמים גדולים – ובכולנו

מאת **יאיר קדישאי**

אנו נמצאים בסוף הרבעון השלישי של שנת 2007. בידנו דוחות כספיים מאושרים ע"י האסיפה הכללית לשנת 2006, אך עדיין אין בידנו סיכומים סופיים מפורטים על מצבנו הכספי לסוף לשנת 2007. לפיכך, אמעט במתן מספרים. ארחיב את הדיווח על תקציב העמותה לשנת 2008, אשר אושר ע"י ההנהלה.

בשנת 2006 לא עלה בידנו להוציא לפועל את התקציב המתוכנן, עקב קשיים בגיוס מקורות המימון. נאלצנו לדחות את חלק הארי של ביצוע התקציב לשנת 2007.

רק ברבעון השלישי של 2007 הצלחנו לגייס את מלוא המקורות למימון פרוייקט השלמת האודיטוריום, ולהתגבר על הקשיים שהתעוררו בקשר לשינויים שהחלטנו לעשות במיקומו של "יד לגח"ל" מאולם אחד לאולם אחר.

בשלב זה שני הפרוייקטים יצאו לדרך והם בתהליך ביצוע בפועל בשטח. לפי הערכות, בניית יד לגח"ל תסתיים בתום הרבעון הראשון של שנת 2008 ובניית האודיטוריום בסופה של השנה.

מפאת העומס התקציבי, החלטנו לדחות את ביצוע שילוב תצוגת המורשת עם אוצר התמונות, משום שאנו ממשיכים לדבוק בקפדנות בעיקרון שאיננו משקיעים מבלי להבטיח מראש את מקורות המימון.

בקווים כלליים: לקראת סוף שנת 2007, אנו עומדים בתקציב לגבי ההוצאות לפעילות השוטפת של העמותה וההשקעות ממקורות חופשיים. כאמור לעיל, נעמוד רק חלקית בתוכנית ההשקעות בפרוייקטים הגדולים, קריא יד לגח"ל והאודיטוריום.

עד כה הצלחנו לשמור על עודפי מקורות לסוף השנה, כדי להקל על תזרים המזומנים בתחילת השנה הקרובה, עד שדמי החבר והתרומות למיניהן יתחילו לזרום.

תקציב 2008

תקציב העמותה מחולק לשני סעיפים כלליים עיקריים, בהתאם לאופי מקורות המימון ומיגבלותיהם:

1. מקורות כספיים הניתנים לשימוש חופשי של העמותה לפי בחירתה וללא כל מגבלות. מקורות אלה כוללים דמי חבר, תרומות "לבנים" ותרומות שונות. כספים אלה מופנים לפעילות השוטפת של העמותה, הכוללת הוצאות הנהלה וכלליות, הוצאות כנסים ואירועים שונים והשקעות בהיקפים קטנים.
2. כספי תרומות המיועדות למטרות השקעות ספציפיות. השימוש בכספים אלה הוא אך ורק למטרה שנקבעה מראש ע"י התורם, ולא ניתן לנתב אותם בחופשיות מפרוייקט לפרוייקט בלי הסכמתו מראש של התורם. בקטגוריה זאת כלולים בעיקר הפרוייקטים הגדולים.
התקציב הכולל לשנת 2008 מסתכם בכ- 10.8 מיליון ש"ח, מהם:

היקף הפעילות השוטפת של העמותה תסתכם ב- 880 אלף ש"ח ממקורות חופשיים (הכוללים 210 אלף ש"ח להוצאות הנהלה וכלליות).

היקף ההשקעות ממקורות מיועדים יסתכם ב- 9.4 מיליון ש"ח.

דמי חבר

למרות שאנו בסוף שנת התקציב, אי אפשר שלא להזכיר לחברים אשר עדיין לא מילאו חובתם בשנה השוטפת, כי עדיין יש זמן לעשות זאת.

כמו כן, כבר אפשר לתכנן את תשלום דמי החבר לשנת 2008 (100 ש"ח לחבר/חברה, 150 ש"ח לזוג).

עד כה שילמו 2500 חברים את דמי החבר לשנה השוטפת. מאתיים חברים הרימו תרומת "לבנה" אחת או יותר. זו רק תחילתו של גיוס מוגבר לתרומת "לבנים". אנו מקווים שהחברים היכולים לתרום, אכן ייענו.

אתר מורשת הפלי"ם

אנו, קבוצת חברי פלי"ם - יוס'קה אלמוג, פיני אשוח, יהודה בן-צור ויוס'קה רום - לקחנו על עצמנו לשמר את מורשת הפלי"ם, פלוגת הפלמ"ח שהייתה חוד החנית במפעל ההעפלה והמאבק הצמוד בבריטים. חברי הפלוגה השתתפו גם במבצע "נחשון" להסרת המצור מעל ירושלים, הקימו את חיל הים וליוו אוניות רכש ועולים במלחמת העצמאות.

לפני למעלה משנה הקמנו אתר אינטרנט שבנה ומתפעל צבי בן-צור, וכתובתו:

www.palyam.org.il. אנו מרכזים מאמצים להוסיף ולמלא אותו בתוכן ככל שנוכל. כל עבודתנו נעשית בהתנדבות מלאה, לרבות תפעול ותחזוקת האתר, העשוי לספק חומר יוצא מן הכלל בלימוד תולדות מדינת ישראל בעת הקמתה.

אנו קוראים בזה לחברים מכל פלוגות הפלמ"ח שהשתתפו איתנו במאבק הצמוד, להשתתף איתנו גם במלאכת השלמת האתר. אנא, העבירו אלינו כל חומר - כללי או אישי, סיפורים, כתבות, מסמכים, תעודות ותמונות - הקשור ישירות או בעקיפין לנושאי פעילות הפלי"ם, אותם ניתן לראות בדף הפותח של האתר.

ודבר לא פחות חשוב, אנא העבירו את דבר קיום האתר לדור ההמשך.

מורשת חטיבת יפתח בעיר מודיעין

מאת **אלון שמידט***

בתאריך 28 באפריל 2005 חנכנו את פארק חטיבת יפתח בעיר מודיעין, למרגלות אל-בורג', "התיתורה", בהשתתפות לוחמי החטיבה, נציגות מטעם החטיבה, נציגות מטעם חטיבת יפתח החדשה ותושבי העיר מודיעין. נשאו דברים בפני הנוכחים: חקה, הוא יצחק חופי, בשם עמותת דור הפלמ"ח, אלכס ויינרב, סגן ראש העיר, ואל"מ בועז אברהם, מפקד חטיבת יפתח החדשה. בהמשך לקריאת הפארק על שם חטיבת יפתח, החלטנו להמשיך ולשמר את מורשת החטיבה בעיר מודיעין. השאיפה היא לקיים מסורת קבועה בעיר, של אירוע שנתי להנצחת החטיבה ופועלה. השנה, לכבוד ציון 60 שנה למלחמת השחרור, נקיים מספר פעולות: • הנחלת מורשת חטיבת יפתח בכיתות ז-ח בבתי הספר, בתנועות הנוער ובחוגי הסיירות של החברה להגנת הטבע • ב-15 במאי 2008 תתקיים צעדה על שם חטיבת יפתח במסלול שיעבור מביר-מעין (כיום גבעת בריכת המים ברעות) ועד אל-בורג' - שתי נקודות לחימה קריטיות בשחרור איזור סביבות העיר מודיעין של היום.

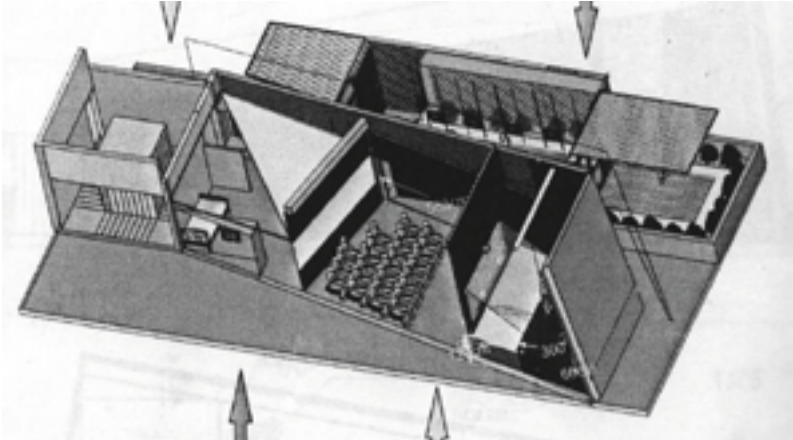
ישתתפו בצעדה: תלמידי בתי הספר, חברי תנועות הנוער, חוגי סיירות, חיילי חטיבת יפתח החדשה ותושבי העיר. בתום הצעדה נקיים בפארק חטיבת יפתח אירוע חגיגי לכבוד לוחמי תש"ח של החטיבה, שאליהם נשלח הזמנות אישיות.

[∗]מנהל מח' תרבות ואירועים בעיריית מודיעין.

תצוגת "יד לגח"ל" - הנצחה בטכנולוגיה מתקדמת

הצוות המתכנן את "יד לגח"ל ותרומת ניצולי השואה במלחמת העצמאות" הביא לאישור הנהלת העמותה הצעה לביצוע הפרוייקט, המעידה על לימוד מעמיק וגישה רגישה לנושא החשוב, ועל ניצול טכנולוגיות חדישות ביותר להצגתו. המיצג, בקומה העליונה בית הפלמ"ח, ישלב חומר דוקומנטארי עם המחזה של מצבים ואירועים, באמצעות דמויות דמיוניות המבוססות על סיפורים אמיתיים. התצוגה תמחיש לצופים מה היה הגח"ל, כיצד השתלב במערך הלוחם במלחמת העצמאות על אף בעיות של קליטה, מה היה ההרכב האנושי של מגוייסי חוץ לארץ וכיצד התנהל מסעם הארוך, שהחל במחנות העקורים באירופה ובצפון אפריקה, המשיך בדרך ארצה בעיצומה של המלחמה באמצעות "הבריחה" וההעפלה, הגיע לשיאו במלחמה, והסתיים עם הפיכת העולים לחלק אינטגראלי של החברה הישראלית על כל מרכיביה.

המבקר במיצג יקבל דברי הסבר ענייניים ויצפה בסרט עלילתי בהשתתפות שחקנים, שייעשה בהקרנת דמויות ומצבים מתחלפים, בשיטה המנצלת את מיטב חידושי המולטימדיה. בחלק מהזמן המבקר יתהלך בין מוצגים שונים ובחלק אחר יישב מול מסך זכוכית שעליו ומאחוריו נוצרת אשליית התרחשות של החיים האמיתיים, בנופים אמיתיים. צוות התכנון, הפועל בשיתוף הנהלת העמותה והמוזיאון, מונה אנשים מתחומים של המחשת רעיונות, טכנולוגיה, הפקה, תסריט ועוד: אורית שחם-גובר, ניצן רפאלי, דני פיכמן, עמיר ברנר, אבי אמבר ואודי ארמוני.

דגם התצוגה באולם יד לגח"ל

בית הפלמ"ח. "אין דבר שמסמל יותר את מיכה מהבית הזה. יום, פיקח, העמיד את משרדו לרשות העמותה, עמד על כל פרט בפרוגרמה, בבחירת השחקנים, ניווט בין כל הגורמים להשגת אישורים. ידו הייתה בכל". ומיקי כהן, שעליו כתבה בתו של מיכה, תמי פרי־פורת, כי הוא האיש שנטע בליבה את הרעיון להפיק את הספר, קרא בהתרגשות קטעים מתוכו.

- אף פעם לא אמר 'עשיתי', אלא רק 'עשינו'. וכך גם כשהתגייס וגייס את נתן אלתרמן להגנה על שביתת הימאים", נזכר נמרוד, מראשי אותה שביתה.

שייקה גביש עמד על צדדים שונים באישיותו ובפועלו של מיכה - לוחם בתקופת המאבק בבריטים, איש ההעפלה, המהנדס מאחורי מיזמי בנייה גדולים, מהם היקר לו מכולם -

בית הפלמ"ח מסמל את פועלו של מיכה פרי

שפה משותפת איתנו, כאילו גם על ידו טבוע מספר של אושוויץ".

ואמר נמרוד אשל, מוותיקי הפלי"ם: "מיכה לא היה 'הצנוע הידוע', הוא היה צנוע אמיתי. כששאלתי אותו על הימים בהם פיקד על הפרק השני של 'אקסודוס' - הגירוש ומרד המעפילים

במפגש שהיה בבית הפלמ"ח לרגל השקת הספר על חייו של מיכה פרי, אמר מרדכי רוזמן, מנהיג המעפילים של "אקסודוס", בפנותו לקהל שהיה מורכב ברובו חברי פלמ"ח ובני משפחה: "אתם מאותו הכפר. אני מכפר אחר. מיכה היה מחבר בין שני הכפרים. בלי לדעת יידיש, הוא מצא

ריגושים באוצר התמונות

על יצחק שדה עד הקמת הפלמ"ח וכמפקד הפלמ"ח (אלבומי יצחק שדה הנמצאים באוצר התמונות מוקדשים לתקופת היותו מפקד חטיבה 8).

בעזרת המתנדבים, ובראשן פנינה ירוחמי ורותי בר-רצון, ממשיכים לאסוף חומר ולמיין אותו, להקליד טקסטים ולעסוק בשאר ההכנות להשלמת אלבומים. השנה הושלמו והושקו שני אלבומים שעל שלבי הכנתם דיווחנו בגיליון הקודם: אלבום המח"ל ואלבום הכשרת נען / שילר / הצופים ו'.

שני אלבומים הופקו בשנה החולפת: אלבום פלוגה ב', האחרון בסידרת אלבומי הפלוגות הראשונות של הפלמ"ח ובו תמונות נדירות משנתו הראשונה של הפלמ"ח, כאשר אנשי צבא בריטים מאמנים את חברי הפלוגה ברובים, מקלעים וחבלה. התמונות הנדירות הללו נשתמרו תודות לצלם איש הפלוגה וחבר משמר העמק, יולק לוטן (יואל לוטריגר). החומר לאלבום נאסף בעזרתם של חברי הפלוגה שוריקה ברורמן, גידי אילת, יעל טבנקין ואחרים. ואלבום המחלקה הגרמנית, שבגלל סודיותה צולמו רק תמונות מעטות מאד מתקופת אימוניה בחורשת משמר העמק. רק לקראת סוף מלחמת העולם השנייה, כאשר חלקם הגדול התגייסו לבריגדה היהודית, התחילו להצטלם. במשך השנים נאספו בכל זאת מעט תמונות, באלבומים קטנים, אך משנאסף גם חומר כתוב, לרבות מסמכים, הוכן האלבום הגדול.

הנה, אמא שלי! וגם דודה שלי, פרידה!." אמו ודודתו לא היו בפלמ"ח. הוא גילה אותן באלבום של מחנות המעפילים בקפריסין. האיש, שמעון שוורץ מחיפה, ביקר עם אשתו ובתו במוזיאון ואחר כך באוצר התמונות. כיוון שאמו, שרה, אז גרינברג, הייתה עצורה בקפריסין, הוא ביקש לדפדף באלבום, כדי להתרשם מתנאי המגורים שם, עליהם סיפרה לו אמו שכבר אינה בין החיים. הוא לא ציפה למצוא באלבום את תמונתה, יחד עם פרידה אחותה הצעירה, שצולמו כשעמדו בתור לרישום המעפילים במחנה. גם פרידה נפטרה, באותו חודש בו אחיינה גילה את תמונתה מקפריסין. כמובן, לבקשתו, התמונה שוכפלה ונמסרה לו.

דיתה פרח, מנהלת אוצר התמונות, ורותי עמיר, המפיקה אלבום אחר אלבום, מתכוננות לעבד מחדש את אלבום קפריסין ומבקשות: למי שיש חומר, אנא הביאו או שילחו לעמותת דור הפלמ"ח, עבור אוצר התמונות. המקור ישופל ויוחזר. דיתה ורותי אומרות כי בתוכניתן לשנה הבאה להשלים עוד שני אלבומים: אחד "מהפלי"ם לחיל הים", ואחד

וגילו את תמונתו בכמה אלבומים: של ההכשרה המגוייסת, של גדוד, ושל הפלוגה. באמתחתו של אלדד פיס, המתנדב הקבוע של אוצר התמונות, יש הרבה סיפורים כאלה. ביום אחר נשמעה צעקה נרגשת מפיו של גבר בן חמישים ומשהו: "זאת אמא שלי!"

אלבום קפריסין: המעפילות שרה ופרידה גרינברג נרשמות במחנה, 1948

אלבום פלוגה ב': סמל בריטי מאמן במקלע את חברי הפלוגה, בית אורן 1941

אלבום המחלקה הגרמנית: חברי המחלקה מתאמנים בקפ"פ, 1942

ארכיון הפלמ"ח פונה אליכם: פנו אלינו!

מאת ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון

ארכיון הפלמ"ח אינו שוקט על שמריו. הפעילות בחדר העיון, בספרייה, בחדר ההנצחה ובאתר הפלמ"ח באינטרנט מרובה.

אתר הפלמ"ח באנגלית. לפני מספר חודשים חנכנו את האתר במהדורה האנגלית שלו. נכנסים לאתר בעברית ולוחצים על כפתור English ועוברים לאתר באנגלית. ראוי לעדכן בכך את בני המשפחה והחברים החיים בחו"ל ושאינם קוראים עברית. בין השאר, תורגמו שמות החברים והחללים עם פרטים נוספים. זה המקום לבקש מכולכם להיכנס לאתר www.palmach.org.il ולבדוק את איות השמות שלכם, של בני המשפחה, החברים ופרטים הנוספים. ככל הנראה נפלו טעויות ושגיאות שנעשו בתום לב ונבעו מכך שבשעתו לא נרשמו שמות החברים בלועזית. אנא בדקו ושילחו אלינו עדכונים/שינויים/תיקונים. מעבר לכך תורגמו כ-500 מושגים בסיסיים מאתר הפלמ"ח בעברית, כאשר הכוונה היא לתרגם בעתיד גם את שאר המושגים. כן תורגמו שמות אלבומי התמונות ושמות הסרטים של אוהלי פלמ"ח.

קורות החיים של חברי הפלמ"ח. עוד עבודה רבה ממתניה לנו בהטמעת קורות החיים באתר הפלמ"ח. אנו פונים שוב ושוב לחברים, לבני המשפחה, לחברי ההכשרות, לחברי הקיבוצים:

לשאלות, עדכונים וכו':
טלפונים ישירים: 03-6437470, 052-2974616.
פקס: 03-6437524.
כתובת לדואר אלקטרוני:
palmach_archive@mailto.mod.gov.il
לדואר רגיל: עמותת דור הפלמ"ח, עבור ארכיון הפלמ"ח, ת"ד 65080, תל אביב, מיקוד 61650

גבע הצעירה, בניצוחן של ירדנה וגאולה. הן מקלידות את העדויות מכתב היד ששימשו לכתבת הספר על הגדוד הרביעי. דפי העדות יוכנסו לאתר הפלמ"ח. בחדר העיון מקבלים סיוע והדרכה אנשים מכול שדרות הציבור בארץ ובחו"ל המבקשים חומר על הפלמ"ח, ההעפלה ואוניות המעפילים, מבצעי הפלמ"ח, מלחמת העצמאות ועוד.

אנא, בדקו באתר וסייעו לנו לכתוב כ-2,000 ביוגרפיות קצרות החסרות להשלמת הפרוייקט החשוב. חסרות גם תמונות אישיות של חברים, לרבות כאלה שהלכו לעולמם. עדויות והכשרות. פעילות נוספת שלנו קשורה בהטמעת הדפים של תקצירי העדויות המצויות בארכיון הפלמ"ח לתוך אתר הפלמ"ח. פרויקט חשוב לא-פחות הוא הארגון וההשלמה של רשימות ההכשרות, בצירוף שמות החברים, הנופלים והנפטרים, באופן שיאפשר חיפוש מדויק ושיוך נכון של שם הכשרה עם חבריה. אנו מבקשים סיוע בנושא זה מהאחראים על הקשר החברתי בקרב ההכשרות הרבות. שלחו לנו שמות של החברים עם כתובות עדכניות ואנו נתארגן בהתאם.

חומר ארכיוני מה"בוידיעם" הפרטי. אנו שבים ומבקשים מהחברים, מבני המשפחות ומחברים לנשק: שילחו אלינו ספרים, מסמכים, תמונות, חפצים, עבודות שורשים וחוברות הקשורים לשירות בפלמ"ח. החומר יתקבל בשמחה ויישמר בצורה מסודרת בארכיון שלנו. במידת הצורך נוכל לבוא לביתכם כדי לאסוף את החומר. אנא, בדקו בעליות הגג, במחסנים, במרתפים. זו שנת ה-60 להקמת המדינה, זמן לעשות סדר בבית ולשמר את ההיסטוריה הפרטית שהיא חלק מתולדות המדינה.

חדר העיון. חדר הספרייה משמש גם חדר עיון וסדנת עבודה של מתנדבות, חברות הכשרת

הספרייה גדולה כפליים מהצפי ההתחלת

מאת ירדנה וירוב

שיש עותק יחיד ואינם רוצים להיפרד ממנו, אנא הביאו אלינו, נעתיק ונחזיר.

ראויים לציון ספרים וחוברות המוצאים לאור על ידי חברי הפלמ"ח ובני משפחותיהם. דרך הזיכרונות, האוטוביוגרפיה והביוגרפיה מועילים פרקים שלמים מתולדות הפלמ"ח והמדינה שבדרך. חומר זה נקלט בשמחה בספרייה. מקור נוסף ללימוד הם ספרי זיכרון לחברים שהלכו לעולמם ופרקי חייהם מקבלים בתוכם את פרקי חייה של המדינה. גם לספרי זיכרון שמור מקום של כבוד בספרייה.

ואחרונה, ספריית העדויות. לצערך, אין התקדמות בנושא. על אף העובדה שכל העדויות סרוקות ונמצאות בידנו, לא ניתן להשתמש בהן עד שלא יוטמעו בתוכנת המחשב, מה שלא נעשה בגלל סיבות שונות.

בשיגרה - אנו עוקבים אחר ספרים חדשים שיוצאים לאור בנושאים בקשורים לפלמ"ח, ורוכשים אותם. מהערכה ראשונית של ספרייה בעלת 1000 כותרים, אנחנו עומדים עתה על קרוב מאד ל-2000 כותרים. כתוצאה מכך נוצרה צפיפות על המדפים.

גם ספריית הקלטות והדיסקים תופסת מקום שלא שיערנו מראש כי יתמלא. חוץ מהקלטות הערוכות בהפקת "אוהלי פלמ"ח", יש לנו כ-150 קלטות ממקורות "פלמ"חאים": כנסים, פגישות, השקפות ספרים ואלבומים, ועוד אירועים שונים. כמו כן, קיבלנו סרטי דיוקן של חברים. זה חומר תיעודי חשוב מאד ואנו פונים אל כל החברים בבקשה לשלוח אלינו עדויות מצולמות, על אירועים וחברים הקשורים בפלמ"ח. לאלה

פלוגה, עלי בהר ובזיכרונות

מאד, אמר, "איבדנו את מיטב חברינו, אבל לא איבדנו את התקווה". רחל סבוראי סיפרה בהתכנסות שבגילה אינה זוכרת היכן הניחה חפץ כלשהו, "אבל על רמת רחל אני יכולה לדבר שעה וחצי, בלי להפסיק". שלמה גזית נזכר כיצד גייסה אותו רינה דותן וגרמה בכך לתפנית מכרעת בחייו. הוא עמד גם על ארבעת המרכיבים האופייניים לפלוגה ח', כמו לכל הפלמ"ח: מוסר הלחימה וטוהר הנשק; חשיבה צבאית מקורית; ראש גדול, מאחר שכל מ"כ חונך לחשוב ולשקול כמו גנרל; והרעות, אחוות הלוחמים. את הערב הנחה עמיקם גורביץ שכינה אותו בפרפראזה ל"זמר הפלוגות" - זמר לפלוגה ח'. עופר רגב, מחבר הספר, המעיט בחלקו, ואמר כי הרי זה סיפורם של אנשי הפלוגה "וגם אלתרמן כתב שהפלמ"ח עושה זאת יותר טוב מסופרים ומשוררים". ישראל קריצ'בסקי הנעים במפוחית-פה ובסיפורים. שרגא פלד ורותי הדר סיפרו כיצד, כמו רבים בפלמ"ח, התקשרו בפלוגה עם בני זוגם.

בהתכנסות פלוגה ח' בחורשת בית הפלמ"ח, מימין: רחל סבוראי. יושבים: שייקה גביש, אליהו סלע "רעננה", עמוס חורב, שלמה וגלה גזית, מוזי ורטהיים

"לך תזכור מה היה לפני שישים שנה. רק הבזקים יש בזיכרוני, לא רצף", התוודה עמוס חורב, מפקד פלוגה ח', במפגש לרגל השקת הספר "פלוגה, עלי בהר" שהתקיים בבית הפלמ"ח. עמוס התבונן סביב: "אני זוכר פנים מאז, חיוך, ברק בעיניים. הספר מתאר אותנו כפי שהיינו אז. כפי שדילגנו מימי נערות הישר לבגרות, לאחריות". שייקה גביש, לא מאנשי הפלוגה אלא בתפקיד המארח, אמר שהספר מצטרף לאלפיים כרכים המאכלסים את ספריית בית הפלמ"ח, וחשיבותו בתייעוד המעשים שנעשו. "לא כתבת - לא עשית", אמר, והביע תקווה שכל הדברים שנעשו וגם פורסמו ישמשו כתובת לחוקרים. אליהו סלע, שכולם מכירים בכינוי "רעננה", היה מפקד הפלוגה בתקופה אחרת וסיפר כי את כל ימיו בפלמ"ח עשה בפלוגה ח'. הוא ציין כי אין הספר בבחינת מחקר היסטורי, "כי אין רק אמת אחת". הוא הודה לאיתן ירקוני, איש הפלוגה, ולצוות שעשה באיסוף החומר מהחברים. רעננה הסביר כיצד יושמו אימוני הפלוגה בשנים שקדמו למלחמת העצמאות במלחמה על ירושלים וסביבתה. "היה קשה

המחלקה הגרמנית הצדיעה לעץ

הנשק, הדיבור, ההתנהגות. רק דבר אחד לא יכול היה לשאת שמעון אבידן: שיצדיעו לו במועל-יד. על כן קבע שיצדיעו כך רק ל'לויטנט ברוש', עץ ברוש שעליו חבשו כובע של קצין גרמני... לסיפור המצחיק על הברוש נוסף גילוי מצחיק של שייקה גביש, שסיפר כי בתור "טירון מצטיין", נשלח ב-1943 לשמש טבח במחלקה הגרמנית. וברצינות התייחס לגדולה של יצחק שדה והפלמ"ח, לתכנון כיצד לפעול בתנאים משתנים. חברי המחלקה סיפרו על הקושי הרב לאמץ לעצמם זהות של השווא באויבים, שעה ש"השתוקקנו להיות סבר'ס", כדברי אולי גבעון, שהיה מ"כ במחלקה ובהמשך מפקד המחלקה הבלקנית שאימנה את צנחני היישוב. גבעון, וחלק משאר חברי המחלקה הגרמנית שהשתתפו במפגש - חיים מילר, יוסף "לוקסי" לקסמברג-אוריון, יוסף הפנר, גרשון יונס, אביגדור כהן, שאול לב, רענן לנר, אריה רובנס - העלו זיכרונות שהם פרק בהיסטוריה, הגם שלמרבה המזל בסופו של דבר הם לא נדרשו לפעול בארץ. רובם פעלו באירופה לקראת סוף המלחמה. ואחרי המלחמה, נמנו עם "הנוקמים" בפושעים הנאצים. את הצידוק לנקמה הסביר אולי גבעון: "בתאי הגזים ראינו כתובות שנחרצו בציפורניים על הקיר: 'ידן, נקומה!' [יהודים, נקמה!] והוצאנו אל הפועל את הצוואה".

ותיקי המחלקה הגרמנית מספרים על רגעים דרמטיים. מימין: אולי גבעון, חיים מילר, רענן לנר, יוסף הפנר, יוסף "לוקסי" אוריון

הזיכרון והזיכרון הספרותי

תקווה. לחלקם הגדול טרם מלאו 18 כאשר יצאו להכשרה לגבע, בקושי הספיקו להיות שם וכבר עלו לגליל עם הגדוד הראשון, השתתפו בקרב מלכיה, ואחר כך במבצע דני במרכז ובמבצע יואב בנגב. ואולי הם מספרים שוב ושוב את אותם הסיפורים לא רק בגלל נוסטאלגיה, אלא גם כדי להעביר אותם לדור ההמשך שרבים ממנו נכחו בכנס.

האנדרטה במקווה ישראל לזכר חברי הפלמ"ח שלמדו שם ונפלו במלחמת העצמאות

"במשמר העמק שם ביער / מחנה שוכן בין העצים / מפקד גיבור שכולו סער / מגדל מחלקת גרמנים. / כל אחד נשבע, / סודיות, שתיקה / ורז אופף את כל המחלקה / בלשונם הם, בלבושם הם / בנשקם יכו גרמניה". כך שרו, בעברית וגם קצת בגרמנית, ותיקי "המחלקה הגרמנית" שהתכנסו בבית הפלמ"ח לרגל השקת האלבום של המחלקה באוצר התמונות. נותרו מתי מעט היכולים לספר את הסיפור המרתק, כדברי אחד מחברי המחלקה (מתוך חוברת שהכינה פנינה ירוחמי, מי שריכזה גם את החומר לאלבום): "השנה הייתה שנת 1942. דומה שכל העולם עולה בלהבות, מחסני תחמושת התפוצצו כ'זיקוקין די נור' מכאן ועד סטלינגרד. אש עלתה, אש גדולה. 'המדורה' שלנו הקטנה לא הייתה דלה, כי אם תשובה דלה לאש שעלתה מהכבשנים שבמיינדק, טרבלינקה ואשוויץ... ואנחנו ארבעים אנשי המחלקה הגרמנית ישבנו וזימרנו בחריקת שיניים את ה'ואכט אם רייך'... ישבנו, זימרנו וחיכינו, מתי יבוא יום הנקם!?"

במפגש הוקרן סרט שבו מספר מפקד המחלקה, שמעון אבידן, כיצד הטיל עליו יצחק שדה להכין מחלקה מיוחדת, מורכבת מאנשי פלמ"ח יוצאי גרמניה ואוסטריה, שתפקידה, במקרה של כיבוש הארץ על ידי הגרמנים, לפעול מאחורי קווי האויב. אבידן וסגנו, יהודה בן-חורין, אימנו את האנשים ללמוד להיות חיילים נאצים, על הבגדים,

הכשרת גבע (1948) נפגשה הקיץ כמידי שנה בגן הבוטני של מקווה ישראל, שם למדו רוב חבריה לפני שהתגייסו לפלמ"ח במלחמת העצמאות. המפגש התחיל לרגלי פסל מרשים של פלמחניק בעת שלום, אוחז בטוריה. אלא שהפסל הינו אנדרטה לנופלים בעת מלחמה, 14 חללי ההכשרה, מהם תשעה בקרב שילתא-כוריכור, אחד במלכיה, אחד בחוליקאת, אחד בבית עפה ואחד במבצע קדש, בסיני. חברי ההכשרה אספו פרוטה לפרוטה כדי להנציח את זכר חבריהם אשר "נפלו באביב ימיהם בשדות קטל בהנחלים לעם את הניצחון", ככתוב על האנדרטה. לאחר האזכרה עברו המתכנסים לרחבת "בית המורים" של מקווה ישראל והמשיכו בערב של העלאת זיכרונות ושירה בציבור. נראה כי לא נלאו מלשמוע בכל שנה מחדש על הקרב הקשה בשילתא, שגבה 45 קורבנות. הפעם סיפרו על הקרב חבר ההכשרה אריה גצלר שנפצע שם, וזאב עופר, שחקר את הנושא.

לא רבות ההכשרות המקפידות על מפגש שנתי קבוע של כל החברים, ואילו הכשרת גבע נפגשת בחלקה גם ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל בהר הרצל וממשיכה בקשר גם בטיולים משותפים, בארץ ובחור"ל. הם מספרים שוב ושוב כיצד התכנסו בתש"ח, 53 בנים בוגרי מקווה וחברי הנוער בעובד מפתח תקווה ו-32 בנות, בוגרות חוות הלימוד בפתח

לפגוש את 'האזה המכזי'

זזית הפלמ"ח

עופר רגב, סופר, חוקר תולדות ישראל ומדריך טיולים בעקבות אירועים, נולד שש-עשרה שנים לאחר מלחמת העצמאות. במפגש שהיה בבית הפלמ"ח לרגל השקת הספר שכתב על פלוגה ח', התוודה כי פגישותיו לצורך ראיונות עם ותיקי הפלוגה, לדוגמה עמוס חורב ו"רעננה", הוא אליהו סלע, היו בשבילו כמו פגישות עם יהודה המכבי וחבר לוחמיו.

רגב סיפק לי את התשובה לשאלה שאני שואלת את עצמי בכל המפגשים והאירועים הנערכים לאורך השנה בבית הפלמ"ח, שעל חלקם אני מדווחת בעמודים אלה: מה יש בהם, ומה הערך המוסף של כנסי הכשרות ויחידות, השקת ספרים, ערב יום הזיכרון, כך וכך שנים לפיצוץ הרדאר, ל"אקסודוס", לליל הגשרים, לקרב זה או אחר. האם הם רק הפלגת אנשים זקנים על גלי הנוסטאלגיה? ומה היה עובר בראשם של אנשים צעירים, אילו היו נוכחים במפגשים כאלה, בהם קולחים הזיכרונות והסיפורים, העדויות ממקור ראשון על מלחמת העצמאות והשנים שקדמו לה, המאבק בבריטים, ההעפלה, ההגנה על טירת צבי ועל משמר העמק, לילות הורדת מעפילים אל החוף, הפריצה למחנה עתלית ושחרור המעפילים, פריצת דרך בורמה והמצור על הנגב.

עופר רגב סיפק את התשובה, ולה שני צדדים: זה נראה רחוק, רחוק גם מהלב, כמו מלחמות המכבים; או שזה מסקרן ומרטיט את הלב, כמו פגישה איתם. לך דע. וידוי משלי, ואני בת דור תש"ח: במפגשים הללו יש לי רגעים של התרגשות עד דמעות. לראות במו עיניך ולשמוע את יוסי הראל, מפקדן של ארבע אוניות שנשאו עשרים-וארבעה אלף מעפילים, מספר כיצד קבר בים בתיבה קטנה תינוק שמת על "כנסת ישראל"; להאזין לאולי גבעון, איש המחלקה הגרמנית, המספר כיצד עשה בלב שלם את אשר עשה במשימות "הנוקמים", לאחר שראה באחד מתאי הגזים בגרמניה כתובת חרוטה בציפורניים על הקיר: "ידן, נקומה" - יהודים, נקמה; לשמוע את חיים גורי מדקלם מזיכרון את שירו של אלתרמן על כלבו של סמל בריטי שאהב את מה שעשה הבריטי במלחמת העולם וסולד ממה שהוא עושה בחיפושי השבת השחורה. להימצא בחברת המיתוס. לחיות מחדש פרקים מן ההיסטוריה.

בבתי הספר לא מלמדים את הפרקים הללו, ורק פה ושם מגיע לאחת הכיתות איש פלמ"ח המספר את הפרק שלו. מה חבל שלא כל תלמיד במדינת ישראל זוכה לפגוש את ה"יהודה המכבי" שפגש עופר רגב, ואת חבריו "המכבים", בשנים המעטות שיעוד נותרו ללימוד היסטוריה מפי אלה שעשו אותה.

תהילה עופר

דור ההמשך

המסורת הברוכה שירשתי. אסור לשכוח את העבר. צריך ללמוד ממנו - ולהחכים. הצטרפו אלינו לדורותיכם! רק תרוויחו. הערת המערכת: אורית לא כתבה כי שולה נפצעה פעמיים בעת שהגדוד לחם בנגב הנצור, בפעם השנייה פונתה במטוס לבית חולים ושוחזרה לאחר שיקום ממושך.

אכן, זה היה חסר לי

מאת יובל לפל

איזה כיף שיש סוף סוף פורום על הפלמ"ח ומורשתו (<http://communa.tapuz.co.il>). כמי שגדל בבית על זיכרונות מהפלמ"ח, על סיפורי הגבורה המדהימים ועל ההווי הנפלא, קצת היה חסר לי שאין איזה אתר / קבוצה, שמנציחה את אותם אנשים יקרים, שבזכותם אנחנו נמצאים כאן היום. כולי תקווה שעמותת דור ההמשך תצליח במשימתה המבורכת וכי זכר הפלמ"ח יהיה לא רק משהו רחוק, מתקופת קום המדינה - אלא משהו ממשי. שיהיה בהצלחה!

בעקבות האב בני מרשק

יואל מרשק אינו רק בנו של בני מרשק, "פוליטרוק" הפלמ"ח שהלהיב דורות של חברים בהסברתו את מטרות המאבק לעצמאות ישראל. יואל, חתן פרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי לשנת 2006, ממשיך בהסברה. הוא עומד בראש אגף המשימות התנועתיות והלאומיות בתנועה הקיבוצית ובין המשימות, טיפוח דור ההמשך ולדוגמה: פעילות לתלמידי י"ב, עידוד לשירות משמעותי לפיקוד ומנהיגות בצה"ל, עידוד היציאה לשנת שירות ולמעורבות חברתית ועוד.

יואל מרשק נרתם ברצון ובמרץ גם לפעולות דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח. הוא לקח על עצמו להכין תוכנית ולארגן את הכנס הראשון של דור ההמשך.

ירשתי רוח התנדבות

מאת רחל גרייצר-בקר

אבי, נתן בקר, היה חבר הכשרה מגויסת בקיבוץ דליה ושירת בפלמ"ח בפלוגת המטה בגדוד הראשון. הוא השתתף בקרבות מלכיה ואחרי מלחמת העצמאות היה ממקימי קיבוץ הראל. אני גדלתי על מורשת הפלמ"ח מבחינת טיולים בארץ וסיפורי קרבות. אני מורה פעילה בשביתת המורים ולא יכולתי להתפנות ולהרחיב על המורשת העוברת לדור ההמשך. אבל אין לי ספק כי עובדת היותי מתנדבת לפעילות בשביתה, וגם העובדה שאני נציגת ארגון המורים בבית הספר, מעידה על הרגישות החברתית שיש בי, גם היא חלק ממורשת הפלמ"ח - רוח ההתנדבות.

ד"ש חמה ממכונה צבאית

מאת תום נבון

שמחתי מאוד לשמוע על התארגנות דור ההמשך בעמותת דור הפלמ"ח. שמעתי על כך מאפרת נעמן מרמות נפתלי, בוגרת המכונה ע"ש רבין, שסבא שלה היה פלמ"חניק. אני חושב שזהו מעשה חשוב, ומאחל לכם בהצלחה!

אני עצמי בוגר המכונה הקדם-צבאית למנהיגות חברתית ע"ש רבין, מחזור 2001. לאחר שירותי הצבאי הדרכתי שנתיים במכונה

בתיאם, הוטל על אבי, כדובר השפה הערבית אותה למד במחלקה הערבית, להודיע לתושבים הערבים בשפתם לעזוב את העיר. בזמן הפעולה ניגש אליי קשיש ערבי והתחנן בפניו להישאר. אבי לא היה רשאי לעשות זאת, אבל הוא סיפר על הרגשתו הקשה והרחמים שהציפו אותו כלפי האוכלוסייה בנסיבות האלה. הוא תמיד נהג להזכיר את אירועי הגירוש בצער.

בזכות מורשת הפלמ"ח, שקושרת את האדם לארצו, למדתי להכיר ולהאזין את יופייה של הארץ - דרך חברותי בתנועת "המחנות העולים", שירות בנח"ל, וטיולים ברגל לאורכה ולרוחבה, תוך לימוד ההיסטוריה בכל מקום ומקום. בני עמית, שהיום הוא חייל לקראת שנתו ה-21, טייל אתי מאז היותו פעוט בכל הארץ בטיולי החברה להגנת הטבע.

פלמ"ח - זה מידבק החל מגיל 16

מאת אורית קריס-קנול

אמא, שולה קריס (יעקובי), נטשה בתחילת 1948 את ספסל הלימודים, המרתה את פי הוריה והתגייסה יחד עם קבוצת הנוער העובד והלומד, סניף תל אביב, להכשרה הצעירה ביותר של הגדוד הראשון בחטיבת יפתח - הכשרת "הגוברים" בקיבוץ יגור.

אמא סיפרה לי על מקרה מצחיק שאירע לה ב-29 בינואר 1996, חצי שנה לפני שמלאו לה 65: "קיבלתי צו גיוס! הייתה זו טעות, כמובן, אבל בצו היה כתוב שעליי להתייצב בלשכת הגיוס לשם גיוס לצה"ל. צלצלתי ללשכה ושאלתי את הפקידה: 'האם עליי להגיע עם כל נכדי? או לבד?'. האירוע המצחיק", הוסיפה אמא, "הזכיר לי את שנת 48', זמן קצר לאחר הקמת המדינה. למחנה פילון הגיעו שלושה קציני צבא במדים מגוהצים, מראה שלא הכרנו עד אז. הם באו לחייל אותנו. אחד אחד נכנסו לאוהל, ויצאו במפח נפש. הם לא רצו לגייס אותנו, כי אף אחד מאיתנו לא היה בגיל גיוס. להכשרה הגענו שלושים נערים ונערות, ובחודשי המלחמה נפלו עשרה מאיתנו - תשעה נערים ונערה אחת - בדמי חייהם, צעירים מגיל גיוס. עובדה זו שכנעה לבסוף את שלטונות הצבא - וגייסו את כולנו. אני עצמי השתחררתי מהצבא שלושה חודשים לפני יום הולדתי ה-18".

אני, בתה, נולדתי וגדלתי על ברכי מסורת הפלמ"ח. מגיל רך כבר ידעתי את כל השירים, ידעתי לזהות אנשים ופנים, ולספר את כל עלילות הגבורה של חטיבת יפתח. בחלוף השנים למדתי גם שאם יש בסיס איתן, אפשר לבנות עליו בית לתפארת.

כשפנתה אליי אמא לפני כמה חודשים, בהצעה שאצטרף לדור המשך של הפלמ"ח, כמובן שהסכמתי ברצון. בשבילי זו הדרך הטבעית להמשיך לחיות את האגדה, להמשיך את

ארבעה דורות במשפחתה של אורית קריס-קנול. מימין: הבת אורית, האם הפלמחניקית שולה קריס, אורית, ובזרועותיה נכדתה פיה

שלושה דורות במקום שבו סבא שלום טרי, חבר "החוליה" של הפלמ"ח הבריח מעפילים מסוריה, לבנון, טורקיה ועיראק. מימין: איריס טרי, בנה עמית שהיום הוא חייל בן 21, ואמה אורה טרי, אף היא חברת פלמ"ח

לוד ביולי 1948. אבי שירת אז בחטיבת יפתח שהשתתפה ב"מבצע דני", בפיקודו של מולה כהן, אותו הכרתי אישית כי גדלתי כילדה בקיבוץ אלונים. כאשר ניתנה הוראה לתושבים הערבים של רמלה-לוד לעזוב את

דור ההמשך יוצא לדרך

אנו מתכננים כנס ראשון של דור ההמשך בתחילת מארס 2008, במוזיאון הארץ ברמת אביב. את צוות המפגש מרכז יואל מרשק. הכנס יכלול מפגש רעים והיכרות הדדית, דברים קצרים מפי יו"ר העמותה שייקה גביש וצוות דור ההמשך, סרט קצר על הפלמ"ח, רישום להתנדבות למעוניינים, דברים מפי אישיות ציבורית, וערב שירה בציבור של שירי פלמ"ח ושירים עבריים אחרים. כמו כן התחלנו במהלך של רישום, שימור ופעולות הנצחה בעשרות אנדרטאות לפלמ"ח ולחבריו הפזורות ברחבי הארץ, פעילות אותה מרכז אסף סלע, ומטעם אנשי דור הפלמ"ח מוטסקה בן-פורת. את פעילות הארכיון המנוהל בידי אלדד חרובי (גם הוא בן דור ההמשך) מלווה יחיעם חורב. נציגינו בוועדות הפרסים ע"ש יצחק שדה ויגאל אלון הם אבישי דפני (נכדו של יצחק שדה) ואבי עופר, בוועדת הכספים אסף סלע ובנשיאות ארגון חברי ה"הגנה" יפתח יעקב. אנו עדיין מחפשים מועמדים מתאימים שיהיו נכונים ללוות שורה של פעילויות נוספות. מקרב דור ההמשך ייבחרו גם מועמדים למועצת העמותה.

290 חברות וחברים ועוד היד נטויה את רשימת הקשר מרכז כותב שורות אלה. היא כוללת כרגע 290 שמות, מהם 250 בוגרים/ות בני הדור השני והשלישי. עיקר הקשר מתבצע באמצעות רשימת תפוצה של דוא"ל, הכוללת כרגע 170 כתובות מייל. אנו עושים מאמצים ניכרים להרחיב את הרשימה: החל מהשגת המיילים החסרים, המשך במבצעי חבר/ה מביא/ה חבר/ה, וכלה בפנייה מחודשת וישירה לבני דור הפלמ"ח, שיעבירו אלינו את פרטי בני הדור השני והשלישי. זו ההזדמנות לחזור ולבקש מכל מי שמעוניין/ת להצטרף לרשימת הקשר של דור ההמשך, או לצרף אליה את צאצאיו, לפנות אלינו למייל הבא: palmach.org@gmail.com לקבלת טופס ההצטרפות.

אבי עופר

בזכות מורשת שקושרת אדם לארצו

מאת איריס טרי

אבי, שלום טרי, היה בהכשרה בקיבוץ גינוסר וגוייס לפלמ"ח ב-1942 על ידי יגאל אלון. אחר כך הוא גוייס למחלקה הערבית של הפלמ"ח על ידי ירוחם כהן ושירת בפלוגה ב'.

"החוליה", כפי שנקראה אז, הביאה עולים מסוריה, לבנון ועיראק לקיבוצי צפון הארץ, דרך נתיב שעבר בנחל עיון. אבי סיפר לנו על אחת הפעמים בהן יצאה "החוליה" להביא עולים שהמתינו בצד הדרך כמתוכנן, ובמפתיע הם הותקפו ממארב על ידי ערבים. אבי נחבל קשה באותה פעולה מאבן כבדה שנזרקה על גבו, ויותר מאוחר הוכרו לו אחוזי נכות בגלל אותה פגיעה. על אף התקרית, העברת העולים לכפר גלעדי הושלמה.

בטיול שערכנו בראש השנה 1993, הצטלמנו ליד השלט בנחל עיון שכתוב עליו "בנתיב זה הבריחו חברי החוליה של הפלמ"ח בשנים 46-1943 עולים מסוריה, לבנון, טורקיה ועיראק לארץ ישראל". בתמונה המצורפת נראים: אמא, אורה טרי, ששירתה במטה חטיבת יפתח במלחמת השחרור, שם גם הכירה את אבי; בני עמית שהיה אז ילד קטן, ואני.

סיפור מרגש ששמעתי מאבי, שהשפיע יותר מאוחר על השקפת חיי, היה כיבוש רמלה-

התארגנות דור ההמשך לעמותת דור הפלמ"ח מיועדת בראש וראשונה ליצור בסיס להמשכיות פעילות העמותה ושימור זכר הפלמ"ח, פועלו ומורשתו. אנשי דור הפלמ"ח - הורינו וסבינו - ביצעו עבודה מרשימה בהקמת בית הפלמ"ח, המוזיאון והארכיון, עבודה המתקרת לסיומה עם בניית האודיטוריום ותצוגת הגח"ל. כמאמר המשורי: "זהו טיב הפלמ"ח, הוא איננו משאיר כל מלאכה ל'לא משלנו'... הנהלת העמותה ממשיכה לפעול במרץ נעורים, אך הגיל הממוצע של בני הנועורים הללו הוא 80 וברור כי יש צורך ליצור תשתית להמשך פעילותם גם כשהחברים המייסדים יפרשו. המוזיאון והפעילות סביבו הם בלב שימור המורשת. התפעול השוטף הוא בידי משרד הביטחון, אבל ללא הרוח החיה של עמותה המשמרת ומקדמת את הפעילות ואופיה, מוזיאון מסוג זה עשוי להתנוון בהדרגה וכבר היו דברים מעולם. גם תרומותיו וערכיו הייחודיים של הפלמ"ח עשויים לעבור טישטוש, עיוות ואף הכחשה אם לא נשמור עליהם: רוח ההתנדבות, הפשטות, מסירות הנפש, אהבת העם והארץ החפה ממשחיתות-שקר וממלל רברבני, ערכי ארץ ישראל העובדת, ולצידם חלקו המרכזי של הפלמ"ח בבניית כוח המגן, בתשתית להקמת צה"ל, ובעצם הניצחון במלחמת העצמאות.

מתכננים כנס. המעורבות בעיצומה.

ההתארגנות החדשה של דור ההמשך החלה בקיץ 2007: נערכו כמה פגישות של מתנדבים לפעילות, והוצא מכתב עם טופס הרשמה שהופץ לכל חברי/חברות דור הפלמ"ח על מנת שיעבירו לדור ההמשך הפרטי. לאחר חבלי לידה, וכמה תקלות טכניות ואנושיות, הפעילות קיבלה לאחרונה תנופה מחודשת. התארגן צוות מוביל, עודכנה ומוחשבה רשימת הקשר, ונציגי דור ההמשך מצטרפים לתחומי הפעילות השונים של העמותה. את הפעילות כולה מרכזים יפתח יעקב ואבי עופר, שהם אנשי הקשר עם עמותת דור הפלמ"ח ומוזמנים לשיבות הנהלתה.

וכיום אני רכז בוגרי המכינה. המכינה ע"ש רבין, מעבר לשמה, מחוברת מאוד למורשת הפלמ"ח. בשנה שעברה התחלנו מסורת של "סדרת פלמ"ח" - יומיים בשטח ברוח הפלמ"ח, שכוללים למידה, חוויות אתגריות בסגנון הפלמ"ח ומפגש עם יוצאי פלמ"ח. כמו כן, במכינה לומדים כל שנה את כתבי יצחק שדה, יגאל אלון, יצחק רבין, חנה סנש ואחרים. בוגרי המכינה גם עתידים להשתלב בצוות ההדרכה של בית יגאל אלון בגינוסר. אנחנו רואים עצמנו במידה רבה חלק מ"דור ההמשך לפלמ"ח" מבחינה תודעתית וחלקנו גם צאצאים של אנשי פלמ"ח. אשמח לשמוע יותר על פעילויות העמותה, ולחשוב ביחד על שיתופי פעולה אפשריים בינינו.

שתלתם ניגונים ני, סבי וסנתי

מאת עדי ורון (כפיר)
 סבתא אסתר וסבא משה כפיר (קופרוס) מנתניה, "שתלתם ניגונים בי סבי וסבתי... עתה הם עולים וצומחים".

היה זה ערב כ"ט בנובמבר השנה. נסעתי עם סבי, סבתי ואימי למוזיאון הפלמ"ח. בארגון המוזיאון ועל פי הזמנת דור ההמשך, התקיים מפגש מרגש לציון ההכרזה באו"ם על כינונה של מדינת היהודים - מדינת ישראל. למשמע ההקלטה של ההצבעה באו"ם יצאו הנוער וקבוצת יוצאי הפלמ"ח בריקוד הורה סוער. זה היה מרגש להתלוות לסבא ולסבתא בערב זה, בו פגשו אנשים בני דורם, דור לוחמי תש"ח.

בערב זה ניתנה משמעות למילות השיר "יא משלטי": "...יא משלטי, יא משלטי / ביתי שלי ללא קירות... / נכון שאין בו לוקסוס רב / והחימום היחידי הוא חום הלב ואש הקרב / על משלטי..."

כל סיפור וכל תמונה שראינו באלבומים הגדולים באוצר התמונות נסכו בי גאווה והערצה לסבא וסבתא, על הכוח, התעוזה, האמונה שהייתה להם להילחם ולשמור על המדינה שבה נולדתי.

אסתר ומשה כפיר, הסבים חברי הפלמ"ח של עדי ורון, עם הנין הבכור שלהם, נועם, במוזיאון מצודת יואב. כל דור ההמשך ספג שם פרק במורשת המשפחה והפלמ"ח

אירוע זה הינו המשך של חוויה משפחתית המשותפת לילדים, לנכדים ולנינים לבית משפחת קופרוס. במלאת לסבא משה 80 שנה נסענו לסוף שבוע לטיול בעקבות לוחמים, והלוחמים שלנו היו סבא וסבתא. סבא לחם בחטיבת הנגב ואנו שמענו את סיפורי המלחמה להגנת ישובי הנגב. במצודת יואב סבא הפליג בסיפוריו המרגשים על לחימתו במקום. את הערב סיימנו בקיבוץ דורות, שם

התגוררו סבי וסבתי מאז עלותם ארצה בשנת 1946 ושם גם נולד אבי. בערב זה הייתה התכנסות משפחתית עם חברי הקיבוץ, חבריהם לנשק. למחרת המשכנו את סיור הלוחמים בנגבה ובנר -עם. היה זה עוד נדבך בהנצחת מאבקו של עם ישראל לעצמאות שסבי וסבתי נטלו בו חלק.

כנכדה לסבי וסבתי, ניצולי השואה, שגדלה על סיפורי המאבק להישרדות, לעלייה ולבניית הארץ - רואה אני כזכות גדולה וכחובה להמשיך ולהשריש את הסיפורים המחזקים את הנאמר - שלא על מגש של כסף ניתנה לנו המדינה.

סבא וסבתא יקרים שלי, עוז הנפש וגבורתכם תמיד יהיו לי כעמוד האש בחיי.

הכותרת "דור ההמשך" מחייבת

מאת דיתה יתיר- בר יוסף
 אבי, ראובן יתיר (הירש) הוא איש הפלי"ם, שהיה קברניט של כמה אוניות מעפילים, בהן "כנסת ישראל", בה הכיר את אמי, יעל. סבא ראובן, בלשונו העשירה ובדרך כתיבתו המיוחדת, ידע להעביר לנכדותיו, דורית, גילי ואיה, את הסיפורים, את האווירה, את הרגשות, ולהביאן לידי התעניינות ואהבה לנושא. וגם הן, כמובן, כבר שייכות לפלמ"ח, כדור ההמשך. שלא לדבר על עצמי, שגדלתי בבית של פלי"ם, שהמשיך להיות בית של ים גם אחרי הקמת המדינה. הפלי"ם היה הבסיס, אלה החברים של הוריי, ואלה האנשים הקרובים ביותר שלהם. על ברכי סיפוריהם גדלתי.

גולת הכותרת של הסיפורים הוא המפגש בין

דיתה בר יוסף ספגה רוח ים והעפלה כבר בילדותה. כאן, ב-1953, באוניית הסוחר "ירושלים", עם אביה רב החובל ראובן יתיר, שהיה רב חובל של אוניות מעפילים

אבי, שהיה רב החובל של "כנסת ישראל" לבין אמי, המעפילה יעל (אז שרי). אמא מספרת כי כשעלתה לראשונה על הסיפון וראתה את אבא אמרה בבדיחות הדעת לחברתה: "תראי את הפרצוף הארוך הזה!" אבל כשתפסו הבריטים את האונייה, הורידו בכוח את המעפילים בחיפה והעבירום לאוניות הגירוש, והשליחים התערבבו עם המעפילים כדי שלא יזהום, יעל תפסה את ידו של ראובן ואמרה: "אני אשתך!" וכך עברו את השלב הזה. וכך, ה"פרצוף הארוך" והמעפילה הקימו בית, לתפארת מדינת ישראל.

ומי אנו, הדור של היום (בעצם, גם אנחנו כבר

הדור של אתמול) לעומתכם...

אתם, שהקמתם, שבניתם, שנלחמתם, שסחבתם על גב, שהבאתם ספינות, ועוד ועוד, ויצרתם למענינו את המדינה הזאת, שאין בילתה. אתם הדוגמה לנו ולילדינו אחרינו. ואף כי מחלות ילדות ובגרות פגעו בה, עדיין היא המדינה היחידה לנו, ונמשיך לשמור עליה ולמלא אותה.

היום, עם התבגרותכם, אבי הפלמ"חניק וחבריו, אנו מרגישים צורך לשמר את רוחכם ולהעבירה הלאה לדורות הבאים. מי ייתן ונוכל להמשיך את השרשרת, ולהעביר גם לגאיה, הנינה של ראובן ויעל את המורשת שקיבלנו מהם.

מורשת אבא, מחללי גשר אנזיב

מאת שמעון אלכסנדר
 אבי, שגם שמו שמעון אלכסנדר, היה אחד מ-14 חללי גשר אנזיב שנפלו ב-16 ביוני 1946 ב"ליל הגשרים", או כפי שנקרא אז בשם הקוד "מבצע מרכולת". פיצוץ הגשרים עלה יפה, פרט לפיצוץ גשרי הכביש ומסילת הברזל המתוחים מעל נחל כזיב, שם אירע אסון בו נפלו י"ד לוחמי פלמ"ח.

סיפור נפילתם מלווה אותי מיום שבינתי וזכרוני מצטלבים. אנשי הכשרות עין חרוד, גבע וגבת ערכו במצובה תרגיל על מודל, לשו את הג'לינטי והכינו את התרמילים. משהתברר שחסרים נושאי תרמילי נפץ, נקראו בבוקרו של יום שלושה אנשי רזרבה (המילואים של הפלמ"ח) מקיבוץ עברון. כל אחד נפרד מיקיריו ויצא לפעולה, וביניהם אבי. אמי, רינה, ואחי חגי ליוו את אבא אל הכביש ונפרדו ממנו. אמא לא הספיקה לספר לבעלה שהיא שוב הרה, כי גם היא לא ידעה עדיין על כך. כעבור שמונה חודשים נולדתי אני. חברה של אמי, ביניהם דן לנר, מצנחני היישוב ומפקד הגדוד הראשון, הקימו את קבוץ נאות מרדכי ואמא הצטרפה אליהם. עד היום אנחנו חיים בקיבוץ, אמא, אחי חגי, אני ומשפחותינו.

כל חיי הייתי יתום, ובסתר ליבי חיפשתי את אבי. בעזרת אמי וחברים התחקיתי על עקבותיו וגדלתי על מורשתו ומורשת הפלמ"ח. כאשר התגייסתי לצבא הגעתי לסיירת הצנחנים, בעקבות מורשתו של אבא. לכל אחד יש אבני דרך המלוות את חייו: זיכרונותיה של אמי מעשיו של אבא בפלמ"ח - המסעות, האימונים, הרעות - והאנדרטה שהקים הפלמ"ח באנזיב לזכר לוחמיו, הם

אבני הדרך של חיי בארץ. עליהם נוספו מאוחר יותר רעייתי ושלושת בניי, גם הם, דור ההמשך של דור הפלמ"ח. אקווה שיהיו, כמוני, מחוייבים בהעברת מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים.

עלינו להפיץ את מורשת הפלמ"ח

מאת אלדד חרובי
 הפלמ"ח עבורי הוא קודם כל, זיכרונות ילדות. אלבום הפלמ"ח היה ספר שבו עיינתי וקראתי כילד קטן ואני מכיר כל פסיק ותג בו. ספר הפלמ"ח היה ספר חשוב בספרייתנו. סיפורים סיפרה ומספרת אמא, יעל, שהייתה חברת הכשרת מעוז ב' (שם משפחתה היה קיסר) בגדוד הראשון, לשלושת ילדיה ושבעת נכדיה. ויחד עם "לקוט הכזבים" שקראתי פעמים רבות, שמעתי גם סיפורים בעל-פה מחברי הקיבוץ שלנו, אלונים, מולה כהן ויעקב כהן, "יעקובה". הכנסים בראש-פינה ובצפת בראשית שנות ה-60 חרוטים בזיכרוני עד היום, על הסמלים, הדגלים, השירים, הסיפורים והמראות.

עבורי, הפלמ"ח איננו רק דף בספר ההיסטוריה. מורשת הפלמ"ח עליה התחנכתי וחינכתי את ילדי ממשיכה להוביל אותנו קדימה. ההתנדבות, השירות בצבא, ההתיישבות, החיים בקיבוץ, השותפות, הערבות, העזרה וכל הדברים שמתקשרים לתקופת הפלמ"ח, משפיעים על מהלך חיי עד היום. הפלמ"ח, מעשיו, תפקידיו וכל מה שקשור אליו חייבים להמשיך ולהוביל את הדרך לדור הצעיר שלא מכיר את ההיסטוריה וזה תפקידנו כבני הדור השני והשלישי: לשמר את הקיים, לפתח דברים חדשים, פעילויות חדשות, מסגרות נוספות, להכניס אוכלוסיות חדשות למעגל הפעילות, להגיע לכל פינות הארץ ולהפיץ את דבר מורשת הפלמ"ח ותרומתו למדינת ישראל, 60 שנה לאחר הקמת המדינה.

אני עוסק בכך גם במסגרת עבודתי בבית הפלמ"ח בחמש השנים האחרונות, בהן למדתי כי הדור הצעיר צמא לשמוע ולדעת - מהו הפלמ"ח, מה היה ייחודו ומהי מורשתו למדינת ישראל. את התשובות לשאלות אלה אנו בני הדור השני והשלישי, יחד עם חברי הפלמ"ח, חייבים לתת מדי יום ביומו. ומכאן הקריאה - בואו הצטרפו לפעילות ברוכה זו.

משפחת שמעון אלכסנדר לפני ארבע שנים, בטקס הבאתם לקבורה של שרידי הגופות של י"ד חללי גשר אנזיב, שביניהם היה שמעון אלכסנדר האב. באתר הקבורה וההנצחה: שמעון אלכסנדר הבן, ליד האנדרטה; ובתמונה הקבוצתית, מימין: אמו רינה (יושבת), בנו החייל סלע, אשתו מירה ואחיו חגי

חברי הפלי"ם האזינו למעללי חבריהם

ביבר סיפר על פעילותו באוניות הגירוש, כשהוא מחופש כרופא, וגם על הרכבת המוקש, שנעשתה ללא קבלת רשות מאת המוסד לעלייה ב'. על "אקסודוס" דובר כחלק מכלל מפעל ההעפלה והיקפו. תמר אשל סיפרה על פעילותם של אנשי עלייה ד', שעסקו בזיוף תעודות ודרכונים שאיפשרו לרבבות עולים להגיע ארצה כתיירים או במעמד של תושבים חוזרים, באוניות נוסעים רגילות. איזי רהב תיאר את פעילות ההסברה הנמרצת של מעפיל בשם קופמר, בספינה "רפיח" ובמחנות קפריסין, לעידוד העצורים. ובנושאים קרובים יותר: יהודה (פרא) בן-צור הסביר את השתלשלות העניינים שהביאה להבטחת מענקי "פדויי שבי" לחברים שנעצרו על ידי הבריטים, ויוסקה רום סקר את התהוות אתר הפלי"ם באינטרנט. מזכיר הקיבוץ בירך את אנשי הפלי"ם ואף סייע בנגינה לשירה בציבור.

מימין: סאמק ינאי, דוד מימון, מוקה לימון, שמואל טנקוס (מהגב) וגד לסקר

מאת ברוך תירוש

כמידי שנה התכנסו מאות אנשי הפלי"ם ובכללם גדעונים, אנשי "החבורה" ופעילי העפלה למפגש רעים בחדר האוכל של קיבוץ שדות ים. ושוב העלו זיכרונות מעלילות ההעפלה. הכנס אורגן בידי סאמק ינאי ויוסקה אלמוג, שהשכילו לגייס מתנדבים ואת הקיבוץ שסייעו להצלחת המפגש. יוסקה פתח את הכנס בהעלאת זכרם של 17 חברינו שהלכו לעולמם בעת האחרונה וסאמק סקר את פעילות ותיקי הפלי"ם בהסברה בתצוגות ובחוגים, וכן באמצעות אתר באינטרנט.

הכנס הוקדש השנה במיוחד לתיאור פרקים מפרשת "אקסודוס", היא "ציאת אירופה תש"ז", במלאת 60 שנה למאבקם ההרואי של המעפילים מול חסימת חופי הארץ, תקיפתם הפראית בידי הבריטים וגירושם האכזרי מחיפה בחזרה למחנות הסגר בגרמניה. וכן תוארה חזרתם ארצה, כהבטחת עליה ד'.

חברנו פרופ' ניסן לויתן, חתן פרס ישראל לכלכלה, תיאר את ההכנות בנמל סט, ליד מארסיי, להעמסת אלפי המעפילים והמתח ששרר עד שהספינה יצאה לים, למרות הלחץ הבריטי על צרפת. כן תוארה הפעילות להקלת השהייה באוניות הגירוש, והדרך שבה השיגו חומרי נפץ ואביזרים להרכבת מוקש לפיצוץ אחת האוניות. שאל

56 שנה ל"ציאת אירופה תש"ז" שכל העולם מכיר כ"אקסודוס"

המעפילים צבי תירוש, נציג הפלי"ם יוסקה אלמוג וההיסטוריונית פרופ' חביבה חלמיש - עמדו על הצדדים השונים של פרשת "אקסודוס" ורבים בקהל הצטרפו לחבורת הזמר "חלמיש" בהדרכת מרדכי שלף ששרה את המנון האונייה בידיה.

יואש צידון בירך ופיאר בדבריו את מפקד האונייה, יוסי הראל, שישב בקהל, האיש שפיקד על ארבע אוניות - "כנסת ישראל", "אקסודוס" ושני ה"פאן"-ים והוביל כמעט שליש מכלל המעפילים שבין מלחמת העולם השנייה להקמת המדינה. וחיים חפר קרא מקאמה שמתרפקת על גדולת ימי תש"ז, לעומת ימינו, שישים שנה אחרי.

שנת תש"ז / חיים חפר

אלה היו ימים של התרוממות הנפש - אנחנו זוכרים

הם יצאו אלינו מתוך האש בעודם בוערים

הם השאירו מאחוריהם שפה גוססת ואימה ואפילו לא קברים

הנאצים כמעט ומחקו אותם מתחת לשמיים

ואנחנו היישוב היהודי בארץ ישראל מה יכולנו לתת להם? רק גשר על פני המים

וספינות רעועות ומסוכנות שהחוק הימי פוסל לשייט

והם האמינו בנו, כי כאשר הביטו בנו, הם ראו את הבית

וגם אנחנו ידענו, כי אנחנו הארץ הצודקת והטובה

וכך יחד עמדנו אתם מול המשחתות ושרנו את התקווה!

אלה היו ימים של התרוממות נפש - גם כאשר הובסנו

וכאשר ספינה אחת נפלה בשבי עלינו על אחרת - לא היססנו

ששים ותשע ספינות השיטו ההגנה והפלי"ם

מן הראשונה ששלושים וארבעה מעפילים צלחו בה את הגשר בים

ועד "ציאת אירופה" על ארבעת אלפים וחמש מאות נוסעיה שהדהימו את העולם

ועד שני ה"פאנים" של חמישה עשר אלף מעפילים כמספר תושבי נתניה בתש"ז

ולא הייתה עוד מחתרת אצילה כמותה ולא היה עוד כרוחה העז!

וגם כאשר הובלו אל המחנות בקפריסין אל ההסגר והתיל

הם זכרו כי ראו את הכרמל והם חלמו עליו יומם וליל

ושם, עם רובים מעץ, שגולפו במזלגות ובסכינים

הם לא כינו את עצמם "פליטים" ו"ניצולים" הם הפכו ל"שורת המגוינים"

וכאשר הגיעו אל המזח בחיפה ועקבם סוף סוף במולדת החופשית דרך

שאלו אותם: "לאן אחי?" "לאן אחותי?" רובם אמרו מלה אחת "פלמ"ח".

אלה היו ימים של התרוממות הנפש של הצלה של הנוסח שלנו לפדיון שבויים

כאשר הם הם היו הגיבורים האמיתיים שמן החומר הקשיח עשויים

ואנחנו היינו המפקדים והחובלים והגדעונים - לפקודה תמיד קרואים

והדברים רשומים על דפי ההיסטוריה ובנמלי הים הגדול הם מסופרים וידועים

כן, אלה היו ימים של התרוממות הנפש - האם אנחנו עדיין ראויים?

ספטמבר 2007

נדלו בבית הפלמ"ח וההגנה

הילדים והנכדים של מלי ויהודה אראל ביקשו לערוך להם מסיבה בבית הפלמ"ח, שיהודה פעל רבות למען הקמתו. לא הייתה זאת רק מסיבה משפחתית, אותה היו יכולים לערוך בבית הזוג אראל, שבעיני הצאצאים אינו רק בית פרטי ברמת גן, אלא גם הוא "בית הפלמ"ח וההגנה". מלבד המשפחה, שהתייצבה בהרכב מלא, באו לחלוק כבוד למלי וליהודה חברים מוותיקי הפלמ"ח וה"הגנה", סגן ראש עיריית תל אביב נתן וולוך, ורבים אחרים. את משפט המפתח במסיבה אמר הבן, עמי אראל: "בבית שלנו יודעים מה קרה בליל שרונה", יודעים בדיוק מי הרג את הנאצי ואגנר, ומי באמת כבש את יפו". ולא פלא שכך: יהודה, שהתנדב ל"הגנה" בגיל 13, ובגיל 16 כבר היה מראשוני פלוגה ד', "הפלוגה התל אביבית" של הפלמ"ח, זיכה כל נכד ונכדה בחוברת ובה סיפור אחת הפעולות שבהן השתתף. לחוברות קרא "יריב, בוא תשמע סיפור", "רוני, בואי תשמעי סיפור", וכך הלאה לכל אחד ואחת מהצאצאים.

מלי ויהודה אראל עם חלק קטן מדור ההמשך

אלבום "אחרוני המתגייסים"

משעשעת הייתה כשביקשו מיו"ר עמותת דור הפלמ"ח לומר כמה מילים והציגו אותו כ"שייקה אופיר". שייקה סיפר כי לצירוף ההכשרה הגדולה הזאת, קודם לחטיבת הראל ואחר כך לחטיבת הנגב בעיצומה של המלחמה הייתה חשיבות מכרעת, לנוכח דלדול השורות בגלל האבידות הרבות בחודשי הקרבות הראשונים.

חברים קראו קטעים מיומנים מקוריים שנשתמרו, בהם חוזרים שוב ושוב צירופי המילים "חברנו זה וזה נהרג", "חברינו אלה ואלה נפצעו". מתוך קטעי היומנים נשקפות דמותה וחוויותיה של ההכשרה, שבין הקרבות ניהלה דיונים אידיאולוגיים וגם רשמה "היום עלו חברים למשלט 16... בהתקפת סך-סימון אבידות הערבים... אבידותינו... עמדה נכבשה אחרי קרב שנמשך כל הלילה" ועוד, לדוגמה קטעים על קליטת אנשי הגח"ל, על רגשות מעורבים לנוכח כיבוש עיר ערבית ועל הקמת קיבוץ רעים בנגב.

הייחוד של הכשרת נען-שילר-הצופים ו' הוא בשם המשולש, אבל "הייחוס" שלה הוא בהיותה מורכבת מאחרוני המגויסים לפלמ"ח ובמניין חבריה - 150. כך ציין חבר ההכשרה יעקב הראל, שהינחה את התכנסות ההכשרה לרגל השקת האלבום שלה באוצר התמונות. על ייחוד נוסף דיברה דיתה, אוצרת האוצר: "קבוצות רבות מכינות פה אלבומים. אבל קבוצה כזאת עוד לא הייתה. כי היה בה יומקה, הוא בנימין בן יוסף, שאמר שאינם צריכים אותנו, יעשו הכל לבד. הוא יזם, החבר'ה התכנסו כאן בכל יום ב' ועבדו".

הראל סיפר שהם קיימו במשך שנה וחצי חמישים פגישות עבודה, ולאחר שיומקה נפטר, המשיכו במלאכה, מתוך מחויבות לזיכרו ולזכר 14 חללי ההכשרה. המפגש הזה היה שונה ממפגשים אחרים גם משום שחברי ההכשרה גייסו את הנכדים המנגנים בכלים שונים, ואלה הנעימו לנוכחים בקטעי מוזיקה קלאסית ועממית. אתנחתא

הכשרת הצופים ו' - שילר - נען בהשקת האלבום

פרסי הפלמ"ח על שמות מפקדיו יצחק שדה ויגאל אלון

מאת **עמיקם גורביץ**

טקסי הענקת פרס יצחק שדה לספרות צבאית ופרס יגאל אלון למעשה מופת חלוצי, היו למסורת מושרשת ומוקדדת מידי שנה, בסמוך למועדי יום השנה למותם. הטקסים נערכו במוזיאון תל אביב.

פרס יגאל אלון

פרס יגאל אלון הוענק השנה בי"א באדר תשס"ז, 1 במארס 2007, במופע רב רושם ורב משתתפים ונפתח, כרגיל, בשירה בציבור. לאחריה השמיע דברי פתיחה אלוף (מיל') ד"ר אלעד פלד בהופעת בכורה כמרכז "מורשת אלון", לאחר שאלוף (מיל') צביקה זמיר סיים תפקיד זה. חבר השופטים - אלוף (מיל') עוזי דיין כיו"ר, צביה כהן והסופר

אלי עמיר - העניק את הפרס לשניים: לדיתה פרח, יוזמת ואוצרת "אוצר תמונות הפלמ"ח", ול"עמותת איילים", התיישבות סטודנטים ויזמים בגליל ובנגב.

בנימוקי הפרס נאמר על דיתה, בין השאר: "דיתה פרח, ילידת 1924, חברת קיבוץ בית השיטה. אביה, יצחק בן-יעקב, מייסד התעופה העברית ומקים חברת 'אווירון'. בן זוגה, זלמן פרח, ממייסדי הפל"ם, לימים חיל הים. התגייסה ב-1943 לפלוגה א' של הפלמ"ח, עברה קורס טיס במחלקת הטיס של הפלמ"ח בקיבוץ נען. למדה תנועה וכתב-תנועה בבית הספר למשחק של התיאטרון הקאמרי, אצל נועה אשכול... בהענקת הפרס לדיתה ממלא הפלמ"ח את חובתו. הוא מביע בכך את תודתו והוקרתו למי שדאגה

מימין: עוזי דיין, יו"ר חבר השופטים בפרס אלון. יושבים: צביה כהן וגב' פולאק (בתם של תורמי הפרס). עומדים: אלעד פלד, דיתה פרח והמנחה עמיקם גורביץ

מאי 48', מכתב מבית חולים שדה בנגב המותקף

בטוחה שנתראה בקרוב בימים שמחים ומרגיעים יותר.

באהבה רחל'ה

נ.ב. אינני רוצה שייוודע בבית שלי את האמת לאמיתה, אני סומכת עליך שלא יגיע דבר אליהם.

נודע מקום קבורתו: מרדכי פרנקו

נעדרים, כי כל משפחתו של מרדכי פרנקו עלתה לארץ, שאביו חיפש כל השנים את מקום קבורתו, ששני אחיו ואחותו המשיכו לחפש ולחקור, והורישו את חובת החיפוש לאחיינים שנולדו בינתיים. ואלה, על אף שלא היכירו את הדוד מרדכי, המשיכו את מסע החיפושים של המשפחה.

ב-29 באפריל 2007, בנוכחות קהל רב, התקיים טקס גילוי המצבה על קברו של מרדכי פרנקו. לצד משפחה גדולה וחמה עמדו חברי ההכשרה שלא שכחו, עמדו משמר כבוד ונציגי צה"ל - ועמדנו גם אנחנו. בטקס צבאי מלא ניפרדו הנוכחים מחלל הפלמ"ח מרדכי פרנקו, מי במילים, מי בפרחים ומי בבקשת סליחה אילמת.

בקורות חייו בחדר ההנצחה בבית הפלמ"ח שונה מקום קבורתו מ"הונצח בחלקת הנעדרים בהר הרצל", ל"ניקבר בבית הקברות בקריית ענבים".

קברו של פרנקו בבית הקברות בקריית ענבים

להנציה את מורשתו, את חבריו ואת הנופלים. ההנצחה היא המפעל האדיר של 'אוצר תמונות הפלמ"ח', הנמצא בבית הפלמ"ח בתל אביב". על "עמותת איילים" נאמר, בין השאר: "זוהי תנועת התיישבות מיוחדת במינה... שהוקמה על ידי 320 סטודנטים. בסיסה בכפר עדיאל ליד אשלים שברמת הנגב. הכפר הוקם בשנת 2002 ונרכש בכספי מענק השחרור של חברי העמותה. כן הקימה התנועה מאחז חדש בדימונה, במטרה לחזק את העיר ולעזור לה, ועוד מאחז הוקם במושב יכני שבמועצת שער הנגב. הוגה רעיון התנועה, מתן דאהן, אומר: 'גדלנו בתחושה שנולדנו לתקופה של החמצה: הסבים והסבתות ייבשו ביצות ונלחמו במלריה; הורינו לחמו למען העצמאות והמדינה, ואנחנו מה? נלמד משפטים ונעשה כסף?!' אלה הם הציונים החדשים של ימינו. הם התשובה לפוסט-ציונות, והתשובה ל'אני עושה לביתי', וזה ייחודה".

לאחר חלוקת הפרסים השמיע דברים הפרופ' זאב צחור, נשיא המכללה האקדמית ספיר (הדברים יובאו בעלון הפלמ"ח הבא). בתוכנית הערב השתתפה והפעילה את הקהל להקת "אשכולית", חבורת הזמר של בית השיטה בהדרכת חיים אסנר. רגע מרגש היה כשהוקרן הסרט "ריקוד התאומות", שאותו עיצבו וביצעו דיתה ואחותה התאומה שיה בן-נון, ליום הולדתן ה-70.

ד"ש לכל המחזור, לכל המכירים והידידים, ואני תקווה להתראות אתכם בקרוב. מסרי נשיקות לכל הבחורות. תכתבי לפעמים, אם תהיה לך הזדמנות, משהוא עליכן, קצת רכילות, השתדלי מאד. כל ידיעה מכם מעודדת, בפרט שלא ראיתי מכתב ולא שמעתי רדיו זה ימים רבים.

מיצ'וק, אני עוד פעם נפרדת באלפי נשיקות ואני

מאת **ירדנה וירוב**

יש לי כמה ידידים בהכשרת "יציבים", ההכשרה שהקימה את בית גוברין לאחר מלחמת העצמאות. אחד מהם הוא אברהם נבון. היכרתי אותו כנערה, כשהייתי בבית גוברין במסגרת עזרה למשקים צעירים שנתנו בני החטיבה של הקיבוץ המאוחד. אחר כך ניפגשנו כשבאתי שוב לעזרת בית גוברין, הפעם כמשפחה מגוייסת. מאז, מידי שנה מתכנסים "בוגרי" בית גוברין ב"ערב דני" ומדי שנה אני פוגשת את נבון.

כשנודע לנבון שאני עובדת בבית הפלמ"ח, סיפר לי על חברו ל"הכשרת יציבים", מרדכי פרנקו, נער עולה מטורקיה, שנפל בהר ציון, בקרב הפריצה לעיר העתיקה. נבון הוסיף כי מקום קבורתו לא ידוע ועובדה זו לא נותנת לו מנוחה בכל השנים שחלפו. בכל פגישה עם נבון, בבית גוברין או בביתו בשדה משה, עלתה שוב ושוב שאלת מקום קבורתו של מרדכי פרנקו.

ולא היו לי תשובות.

את התשובה קיבלנו לפני כשנה מיחידת אית"ן, היחידה לאיתור נעדרים. בעבודה יסודית ומאומצת, בעזרת תחקיר, היגיון ואמצעים טכניים מתקדמים, אותר קברו של מרדכי פרנקו בקריית ענבים והונחה מצבה על קברו, 59 שנים לאחר נפילתו. כשסיפרתי על כך לנבון, עלו דמעות בעיניו. יחד עם אנחת הרווחה על מציאת מקום קבורתו נאנח ואמר: "חבל שאחיו שחיפש אותו כל הזמן לא זכה". לשאלתי אם יש בני משפחה נוספים, ענה שאינו יודע. וכך, סבורים כי לפרנקו אין שארים נוספים, התכוונו לטקס גילוי המצבה.

אנחנו לא ידענו מה שידעה היחידה לאיתור

להוציא את האף החוצה. סוללות התותחים מסביב המחנה, ורק הוצאת רגל, ונפל פגז. בלילה זחלנו החוצה, מצאנו עוף או פרה הרוגה, וזה היה מזונונו. את האמת לומר לך, שהשבועיים הללו לא טעמתי דבר.

חדר הניתוח היה אחד הארמונות מתחת האדמה. כיסיתי אותי בסדינים סטריליים, נשאר עוד מעט מים להרתחת המכשירים, וכך ניתחנו יומם וליל. הפצועים מהנקודות הסמוכות היו באים בלילה, מכיוון שזהו מקום יחידי בנגב שאפשר לנתח. מיה, אינני רוצה לפרט לך הלאה, כל רגע - חיים בפני עצמם. גבורת יחידים, מלחמת ידיים, הקרבה עצמית.

והנה אתמול בערב הגיעה הפקודה שביה"ח על כל צידו עובר לרוחמה, תחת מטר פגזים (דרך אגב, אין פה איש שלא יספר לך שפגז התפוצץ לידו, מכיוון שהם חרשו את המשק בפגזים ומעל פני האדמה כבר לא עומד דבר, הכל הרוס). העמסנו את בית החולים והנה ידיעה שטור משוריין של האויב מתקרב לגדר, מתכוון להסתער. בגבורה הדפו אותם ובית החולים נסוג בחצות ליל. והנה נוספת הידיעה שרבים הפצועים הזקוקים לניתוח מייד. נשארנו, אני ומנתח עם מעט מכשירים ועבדנו כל הליל, אך לצערנו האיר היום והנסיגה ביום אי אפשרית, אך החלטנו בכל זאת לצאת עם הפצועים וכך יצאנו לדרך. אך אווירוני האויב הדביקונו, הסתתרנו בשדה קוצים עד יעבור זעם וכך הגענו עתה לרוחמה.

העיקר שכחתי לספר לך, שב-17.5 נפצעתי ברגל ימין ומאז אני צולעת, בגבס לכל אורך הרגל, מה שמפריע לי במקצת. מיה, אינני רוצה לעזוב את הנגב, התקשרתי לכל שעל מדבר שפה, לכל אותם אמיצי הלב שנלחמים בגבורה. אך דבר אחד, אני זקוקה למנוחה קצרה, זה לילות רבים לא עצמתי עין. ולמה לא מגיעה עוד אחות לחדר ניתוח? אני פה אחות יחידה שגמרתי בית ספר [לאחיות], השאר מטפלות. האם כך אפשר להזניח? אינני יכולה יותר לשאת הכל על גבי, האם באמת אין עוד אחיות שמוכנות להגיע הנה?

מיה יקרה, אני כותבת לך כל זאת מפני שאין לי למי לכתוב, הביתה אני משגרת הודעות ששלומי מצויין, אינני רוצה שידאגו לי. מיצ'וק, אני נפרדת ממך בנשיקות חמות חמות, מסרי

רחל'ה מאיר-זלטין, חברת הכשרת דפנה, ומיה קדישאי, למדו והוסמכו יחד בבית הספר לאחיות בבי"ח בילינסון. בפרוץ מלחמת העצמאות, מיה רותקה לעבודה בבית החולים ואילו רחל'ה הועברה על פי בקשתה לבית החולים בקיבוץ ניר-עם, כאחות חדר ניתוח. בסוף חודש מאי 1948, כשבית החולים פונה למטה חטיבת הנגב ברוחמה, כתבה לחברתה, מכתב שהוא מסמך מרגש על המצב הקשה בנגב המותקף. אפילו את התאריך המדוייק לא ידעה לאחר מה שעבר עליה.

רוחמה 26.5.48 ? תאריך ?

למיה היקרה, שלום רב!

מיה, רק עתה מצאתי לי רגע פנוי לכתוב לך, לפרט לך את השבועיים הקשים והמזעזעים שעברו חלפו עליי. מיה, זה היום הראשון לאחר שבועיים ימים, ראיתי מים. זה היום הראשון שהורדתי את הבגדים מעליי. וזה היום הראשון לאחר עשרה ימים, שראיתי את אור השמש. כנראה ולפעמים לבן אדם כוחות אל אנושיים לעבור כל זאת ובכל זאת להמשיך, אמנם בצורה אחרת. היום יכול להיות ותעברי תחלפי על פני ולא תכירי אותי. קול שירה וצחוק מרגיז ומזעזע אותי, החיים היום-יומיים אינם מובנים לי יותר.

המלחמה התחילה ב-15 במאי וחמשת הימים הראשונים לא היינו מוכנים. מזריחת השמש ועד שקיעתה, טסו האווירונים והפציצו. לנו לא נשאר דבר, אלא להתכופף על הקרקע. האווירונים זינקו, ראו את האנשים הסרוחים, וקצרו במ בלי רחם. הרגעים הללו היו ממש מחרידים, ואז נצמדו אנשים על הקרקע אחד לשני, כאילו בשני נתונים החיים, נצמדו ולא הרפו. וזה היה אסון, כי על ידי כך נהרגו בצוותא.

ברגעים אלו, והם היו עשרות ביום, כבשתי ראשי לקרקע ונפרדתי מהקרובים עליי. פקחתי עיניי, כולי מכוסה עפר ולידי אנשים מרוטשים.

לא הייתה ברירה וניתחנו, תחת מטר היריות, בצריף אחד, בו הדף האוויר הפיל אותנו ארצה. ובלילות חפרנו, חפרנו בכל מה שהיה ביד. ולאחר חמשת הימים ירדנו לבונקר ומאז אי אפשר היה

”פלוגה, עלי בהר...”

פלוגה ח' של הפלמ"ח 1944-1948
עופר רגב, בהוצאת ותיקי פלוגה ח', 179 ע'

לאחר למעלה משישים שנה החליטו ותיקי פלוגה ח' של הפלמ"ח לספר את סיפורם, למען עצמם, למען הנצחת מורשתם ולזכר חברים שאינם עוד, אלה

”שצעדו עמנו במסעות בהרי יהודה וברחבי השומרון, שקדחו בחום ים המלח, שנצרכו באש הקרבות ומסרו נפשם למען חירות ישראל וירושלים”, ככתוב. המחבר שזר סיפורים אישיים, אנקדוטות קטנות ופרקים גדולים בהיסטוריה, למארג של אהבת מולדת, רעות, נחישות וגבורה. מארג שכולו ”ראשונים תמיד אנחנו” - וגם ראשונות. סיפור הפלוגה הוא סיפור על לוחמים ומפקדים, אימונים וסליקים, עבודה ומסעות, הווי וחוויות בבית הערבה, במעלה החמישה ובקריית ענבים. וישנן הפעולות, בתקופת המאבק ובמלחמת העצמאות: ליל הגשרים וליל וינגייט, ליווי שיירות לירושלים ואבטחת צינור המים בנגב, מערכות גוש עציון ונבי דניאל, נפילת הל”ה. סיפורה של פלוגה מפלוגות הפלמ”ח, בנות ובנים שבתמונות יישארו צעירים לנצח.

כל גל נושא מזכרת

רות מילרד, בהוצאה פרטית, 301 ע'.

רות מילרד הספיקה לשרת בפלמ”ח רק מחודש מאי 1948. ובכל זאת, חוויית שירותה בגדוד השישי של חטיבת הראל תופסת חלק לא מבוטל בתיאור של

גלגולי משפחתה וחייה שלה. הכשרה בקבוצת כינרת עוד לפני הגיוס והכשרה מגוייסת ברמת הכובש שלא הספיקה לחוות שגרת אימונים-עבודה, כי כבר צריך לצאת לאימון מרוכז ולעלות ב”דרך בורמה” לחזית ירושלים. שמירה במשלטי שער הגיא, המתח בצאת חברים להתקפה על לטרון, הכאב העצור על חברים שנפלו, קורס מ”כיות בדליה. ובסוף המלחמה, העלייה להתיישבות במלכיה. בחוויית הפלמ”ח הלוחם במלחמה שזורים לבטים אישיים, יחסים עם ההורים, אהבות נעורים, צחוק ודמע. ידה האמונה של עורכת הספר, ד”ר דורית זילברמן, הפכה שלל זיכרונות, אירועים, רשמים ורגשות, לקשת רבגונית אחת. ובתוך הקשת, חיים צעירים ממוקמים בתקופה הסוערת של שנות השלושים והארבעים בארץ ישראל.

כמסורת משפחתה כתבה שמחה סיאני את הערכתה לבית הפלמ”ח בכתב סת”ם

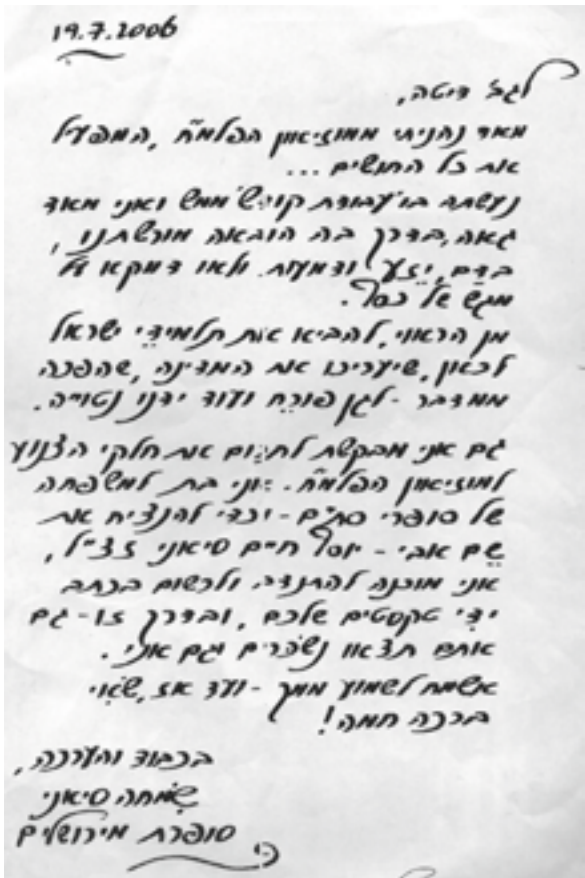

לחלוק עם זרים את אשר כתב יעקב לעצמו, לרבות חוויות אישיות מאד. לימים הבין את הערך ההיסטורי של יומני אחיו ומסר אותם למשמורת במוזיאון ה”הגנה” בבית גולומב. ירדנה וירוב, העוסקת זה שנים בתיעוד חללי הפלמ”ח ומנהלת את ספריית בית הפלמ”ח, קיבלה העתק מצולם ולפני זמן-מה החליטה שמקום היומנים אינו רק במגירה בחדר הנצחת החללים. היא מסרה אותם להקלדה והפיקה עותק מודפס. במקביל, בלי לדעת על כך, גם גבריאל כהן הפיק עותק מודפס, חלקו מצולם מכתב היד. עכשיו מצויים שני העותקים של היומן החשוב הזה לעיון בספריית בית הפלמ”ח.

תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת... תג/ז/ת...

מתחת לשמי צורפו בקצרה קורות חיי - ולא כן לגבי בעלי. הייתי מאד רוצה שגם קורות חייו יופיעו באתר הפלמ”ח. יש לי בקשה: בעיתון דור הפלמ”ח פורסמה בפברואר 2004 כתבה קצרה שכתב בעלי זמן קצר לפני פטירתו, תחת הכותרת ”מהצבא האדום - לגח”ל בפלמ”ח”. הסיפור הזה ממצה את החלק בקורות חייו הנוגע לחברותו בפלמ”ח. אודה לכם אם אותו סיפור יופיע בתור קורות חייו של ישראל פינר באתר הפלמ”ח.

מרים פינר, באר שבע תשובת המערכת: הקטע נמסר למנהל הארכיון ובקרב יוטמע באתר, כבקשתך.

יומניו של יעקב כהן, מחללי מחלקת הל”ה

שהטילו הבריטים, הידיעות על השואה ועוד. את הגיוס לפלוגה ו' בפלמ"ח ב-1942 ראה כדבר מובן מאליו וביומניו תיאר את האימונים, המסעות, העבודה בקיבוצים שבהם שהה ואת החברים הקרובים. על מפקדיו דווקא לא כתב אלא משפטים קצרים, כגון "קיבלנו מפקד מחלקה חדש, יצחק רבין", או "מפקד הפלוגה החדש הוא שמעון קוך [אבידן]". אחרי שנתיים בשירות פעיל השתחרר, למד באוניברסיטה העברית ועבד כמורה ומדריך במוסד לילדים עם פיגור שכלי. על כל אלה כתב קטעים קצרים ביומניו. ואילו בקטע מרגש וארוך במיוחד, התוודה למחרת נפילתה של ברכה פולד ב"ליל וינגייט" בתל אביב, על אהבתו ל"בס", חניכתו בתנועת הנוער. היא הייתה אהבת נעורים ראשונה, חד-צדדית, שליוותה אותו כל השנים. ולא ידע כי גורלם משותף - נפילה בקרב.

למחרת הכ"ט בנובמבר 1947, עם פתיחת מלחמת העצמאות, יעקב לא יכול היה להבין את הסטודנטים שהמשיכו ללמוד וחזר מייד מה"רזרבה" לשירות פעיל. באחד הדפים האחרונים של יומנו הספיק לתאר ליווי שיירות וקרבות בהרי ירושלים ולכתוב: "איני עוד יודע מה עומד בפניי, אך כל קורבן שאתן לא יהיה גדול מדי, כי תפקיד נעלה הוא עד מאד להסיר כל מכשול שיעמוד בפני העצמאות העברית". ובדף האחרון, שורה מצמררת: "הרבה יש עתה לספר ולומר, ואיני יודע אם אצליח לכתוב הכל".

במשך שנים סבר גבריאל, אחיו הצעיר, שאין

יעקב כהן, אחד מ-ל"ה לוחמי הפלמ"ח שנפלו במלחמת העצמאות בדרכם לסייע בהגנת גוש עציון, החל לנהל יומן אישי ב-20 בינואר 1933, בהיותו בן תשע. מאז ועד 11 בינואר 1948, חמישה ימים לפני נפילתו, מילא יעקב חמישה כרכים בכתב יד. בהתחלה, כילד יהודי שנולד בברלין וגדל בפאריס, כתב כתיבה תמה במחברת שורות, בגרמנית ובצרפתית. החל משלהי 1934, כאשר עלה ארצה עם משפחתו, התחיל לכתוב בעברית מהוססת, שהלכה והשתפרה עם השנים.

האח השכול, גבריאל כהן, שמר את העיזבון היקר של אחיו, מסמך שמתעד לא רק את קורותיו של כותב היומן האישי מאד, אלא גם את קורות התקופה, האירועים והאנשים שבהם גילה יעקב כהן עניין. והוא גילה עניין בכל מכל. לחוויותיו הפרטיות ולמבטו הבוחן את סביבתו הוסיף בנעוריו איורים נאיביים לרגל אירועים שונים, לדוגמה לרגל המכביה, ליובל ה-30 של תל אביב, קריאה לתרום ל"כופר הישוב" ועוד. מגיל 14 גילה עניין במתחולל בארץ ובעולם, ולחוויותיו האישיות הוסיף קטעים רלבנטיים מתוך העיתון של אותו יום, לרוב על המצב בחזיתות ברית המועצות, איטליה, צפון אפריקה והמזרח הרחוק במלחמת העולם השנייה. על הקורה בארץ כתב בעצמו. בין תיאור ההכנות למבחנים, בילוי עם חברים, התרשמות מספר ומסרט, תרגילי חג"ם בגדנ"ע, שילב ידיעות כגון על הפצצות תל אביב במלחמת העולם, רציחת יהודים בידי פורעים ערבים, עוצר

מי האיש שהציל את חייו?

(תיקון למכתב שפרסמנו בגיליון הקודם ולצערנו היו בו כמה שיבושים)

כחייל בפלוגה ב' בגדוד הראשון, השתתפתי ב-18 ביולי 1948 בקרב שילטא שבו נהרגו 45 מלוחמי הפלוגה. אני נפצעתי בקרב ובזמן וידוא הריגה על ידי האויב העמדתי פני מת. אחר כך גררתי את עצמי לשדה דורה סמוך ושם הנפתי גופייה כדי שיגלו אותי. ואכן, מישהו מהגדוד השלישי ראה אותי במשקפת ובלילה נשלחה חולייה שחילצה אותי והצילה את חיי. כעבור שנה, ב-1949, מישהו עצר אותי ברחוב ושאל: "אתה גדעון? אני זה שראה אותך במשקפת ואתה חייב לי את חייד". האיש אמר - ונעלם בטרם הספקתי לשאול אותו לשמו ולפרטיו. מאז ועד היום רוצה אני ליצור קשר ולפגוש את האיש, או מישהו אחר מהחולייה שחילצה אותי. אודה על כל מידע בנדון שתימסר לי, בטלפון 03-5351797.

גדעון דרורי (ליברזון), קריית אונו

יוסי דלל מצא אבידה

אזרח בשם יוסי דלל הלך ברחוב ברמת גן ומצא אביזר מלבני קטן שנקרא disc-on-key, כולו כ-5 ס"מ אורך, המשמש (בדומה לדיסק של מחשב) לאחסון חומר מן המחשב ומאפשר העברתו למחשב אחר. מאחר ולא היה שום סימן זיהוי על הדיסק הקטן, הוא לא התעצל, חיבר אותו למחשב שלו והתחיל לקרוא קובץ אחר קובץ, בתקווה למצוא רמז לזהות הבעלים. הוא קרא כתבה הקשורה בפלמ"ח, ועוד כתבה הקשורה בפלמ"ח ועוד אחת, ועוד רבות - ורק את הפרטים של בעלי הדיסק לא מצא. קרא שוב, ובאחת הכתבות גילה את הטלפון של עמותת דור הפלמ"ח. כשהסביר מה יש בחומר, הופנה אליי, אלא שאני לא איבדתי שום דיסק. יכולתי לשער שהוא אבד למישהו מבית הדפוס שבו

קורות החיים יוכנסו לאתר

ברשימת חברי הפלמ"ח באתר האינטרנט, מצאתי את שמי ואת שם בעלי ז"ל, ישראל פינר.

מוני - סיפור חיים

סיפור חייו של שמעון (גולדמן) דותן, 1923-2006
רותי פנחסי (עורכת), בהוצאה פרטית, 142 ע'

הביוגרפיה של מוני - בדומה לזו של אשתו רינה לבית טוביהו - היא הביוגרפיה של דור תש"ח. במלאת שנה למותו הפיחה רינה חיים בסיפור קורותיו.

לא רק מאהבתה אליו עשתה כן, אלא, כפי שכתבה לנו, "מפני שיש בינינו... ססיפריהם לא פחות מעניינים ואם לא עכשיו, נאחר את המועד". רינה הייתה רוצה שהוצאת הספר המעניין והיפה הזה "תוכל לשמש זרז", כדי שאנשים יחליטו לכתוב זיכרונות על עצמם ועל דמויות קרובות להם, למען התייעוד ההיסטורי והנצחת המורשת. המורשת של מוני, כפי שמתבטאת בספר לזיכרו, היא אהבת הארץ ויישובה, חוויית הפלמ"ח וה"אני מאמין" הציוני, התיישבותי וביטחוני שלו. סיפורו מתחיל בסבו וסבתו שעלו ארצה מבריטניה ב-1898 והתיישבו בגליל. "מוני לא היה סופר, אבל היה לו מה לספר", כותבת רינה דותן ואכן, חלק גדול מהספר כתוב בגוף ראשון, תמליל של ראיונות מוקלטים עימו: מילדותו ונעוריו בפודיה וירושלים, דרך הפלמ"ח ביגור, בבית קשת וכלוחם בחטיבת הראל, ועד הקמת המשפחה ופעילות ציבורית במושב ירקונה ועשייה התיישבותית בכל הארץ.

האקטיביסט

סיפור חייו של אליהו גולומב (כרך ראשון) אהוביה מלכין, הוצאת עם עובד, 576 ע'

אליהו גולומב היה מראשי "ההגנה" כאשר החליט הארגון על הקמת הפלמ"ח, ב-1941. אהוביה מלכין, מוטיקי הפלמ"ח, חקר וכתב את הביוגרפיה של האיש המתואר

בספר כמי ש"מימיו הראשונים בארץ הבין כי בלא תשתית צבאית לא יוכל הגרעין של ההתיישבות היהודית בארץ להבטיח את הגשמתו של החזון הציוני" - ובמילה אחת: "אקטיביסט". הכרך הראשון מגיע עד סוף מאורעות 1929. מתוארת בו צמיחתו של מנהיג פוליטי וביטחוני, על רקע ארץ ישראל במהלך עשרים השנים שחלפו מיום עלייתו ארצה של אליהו בן ה-16 בגפו, בשנת 1909. המחבר מחייה את אווירת התקופה בגימנסיה הרצליה ובתל אביב הקטנה, את הנהייה לעבודת כפיים בדגניה וכינרת - ומלחמת העולם הראשונה, בה התנדב גולומב ל"גדוד העברי". הפן האישי-משפחתי וחליפת המכתבים עם אשתו עדה משתלב בפעילות הציבורית המשותפת של "שלושת הגיסים" - גולומב, משה שרתוק - שרת ודב הוז. הלקחים הביטחוניים שלהם מהמאורעות, שבהן היישוב לא היה די מאורגן מול התוקפים הערבים, גרמו בהמשך להעצמת "ההגנה".

מינה כרי, ספר זיכרון

נתן שחם, בהוצאת המשפחה, 63 ע'

את הספר לזכר אביה מקדישה תמי פרי-פורת שהפיקה אותו, "לכל מי שאהב את מינה, לכל מי שמינה אהב". המחבר מבהיר כי "ספר זה אינו מבקש להיפרד ממינה אלא לשוב ולהיפגש עמו".

ואכן, זו פגישה עם איש הפלמ"ח רב הפנים, העלילות והפעלים. לסיפור החיים שכתב שחם מצורפים מכתבים, מסמכים, תצלומים וראיונות עם מינה. מתוכם עולים דמותו ופועלו בשלבי חייו: ילדות בירושלים ובתל אביב הקטנה, לימודים ב"בית חינוך לילדי עובדים" ובקיבוץ גבע כ"ילד חוץ", חברות בתנועת "המחנות העולים" - והפלמ"ח. מינה פרי היה, בין השאר, ממשחירי המעפילים מעתלית, מפקדם של מעפילי "אקסודוס" בשלב של ארגון המרד נגד הגירוש, וכאחר ממובילי ה"פאנים" הספיק לטעום גם טעם גירוש לקפריסין.

במלחמת העצמאות היה לוחם ומפקד בחטיבות הראל והנגב. אחרי המלחמה היה למהנדס מצליח שבמשרדיו שכנה גם אגודת דור הפלמ"ח בראשית דרכה ושם גובשו התוכניות להקמת בית הפלמ"ח. הספר מאפשר היכרות ראשונית, או פגישה מחודשת, עם דמות ייצוגית של דור תש"ח.

222 הימים של כפר דרום

אריה יצחקי, הוצאת לא"י, 232 ע'

המחבר, היסטוריון שכבר כתב עשרות ספרים וחקר מערכות גבורה במלחמת ישראל, סבור כי "שיא הגבורה הוא עמידתם מול האויב של כמה עשרות בחורים ובחורות צעירים בכפר דרום במשך 222 ימים, שמונה וחצי חודשים בשנת תש"ח; ומתוך זה שלושה חודשים רצופים של הגנה על יעד מבוצר מול הפגזות כבדות, מטחי ירי ביום ובלילה וארבע התקפות רצופות של כוחות משולבים של חי"ד ושריון, בתנאי מצור כמעט מוחלט, כשהמגינים סובלים מחרפת רעב וצמא נורא. לא היה כוח של צה"ל שתיפקד בתנאים כאלה בכל מלחמות ישראל".

לפלמ"ח היה חלק חשוב בסיפור הגבורה של כפר דרום, ביחידת תגבורת שלחמה במשך כל הזמן יחד עם אנשי המקום וביחידות מחטיבת הנגב שניסו כמה פעמים להבקיע את המצור ולסייע. הספר מביא את הסיפור הדרמטי של המערכה, בתוספת תצלומים, מפות ומסמכים וכן הפרטים של מפקדי הפלמ"ח והלוחמים, ש-11 מתוכם נפלו על הגנת המקום.

מפלוגות השדה עד הצי הימי והמסחרי

אברהם זייד, הוצאת אפי מלצר, 65 ע'

לפי כותרת המישה של הספר, כלולים בו "סיפורו ומאוייו של רב החובל אברהם זייד". זייד התגייס לפלמ"ח בתש"ח בטרם מלאו לו 17, ולחם בשורות הגדוד השישי. הוא מתאר את השתתפותו באבטחה על מפעליים המלח, בשיירות לירושלים, בקרבות לפריצת הדרך ובתוך העיר. הוא נפצע במהלך ניסוי למשגר "פיאט" ולאחר החלמתו התגייס לצי הסוחר, בו התקדם ממעמד של נער-סיפון עד לתפקיד רב-חובל. בסיפור האוטוביוגרפי משלב המחבר תעתיקי מכתבים שהוא משגר לראש הממשלה ולראשי רשויות מקומיות, בסוגיות אקטואליות, בהן הוא מבטא את ה"אני מאמין" שלו: "בכל חייו... נוכחתי לדעת כי את המשימות שהוטלו עלינו ואת הדברים הטובים והנכונים עשינו על הצד הטוב ביותר רק כאשר פעלנו בצוות, באחדות ובשוויון מלאים". מצורפות גם תשובותיהם הקצרות של מכותביו.

ראה אותם שותקים...

ד"ר עמוס כרמל (עורך)
הוצאת המשפחות השכולות, מהדורה שנייה, 178 ע'

במלאת 50 שנה לקרב על ח'דבת כוריכור שבו נפלו 45 לוחמי פלמ"ח במבצע דני, יצא לאור הספר שהנציח את זכר החללים והביא את סיפור המערכה הטרגית על פי עדויות ומסמכים. השנה, במלאת 58 שנה לקרב, יצאה לאור מהדורה שנייה, מורחבת, ושוב ביוזמתו ובהפקתו של עזאי טרוינסקי, אחיו של אחד החללים, שאסף וריכז את החומר למהדורה הראשונה. בין השאר נוספו התמליל של רב-שיח שנערך בבית הספר ביישוב לפיד במעמד הסבת שמו ל"לפיד הל"ה", ובתצלומי אנדרטאות שהוקמו באזור נפילתם, בעיקר בלפיד. כדברי העורך, הספר לא בא לספק תשובות נחרצות, גם לא "עיון מלומד ומפוכח" בשאלות שמעורר אותו קרב שייתכן כי תוצאותיו היו "בגלל צירוף טרגי של נסיבות במלחמת העצמאות". בקורות חייהם הקצרים של ה-45 משתקף הסיפור של כלל חללי הפלמ"ח. ביניהם ילידי הארץ ועולים חדשים, אחדים שטרם מלאו להם 18, לא אחד בן יחיד או שריד אחרון למשפחה שנספתה בשואה. ועובדה המייחדת את הנופלים בח'דבת כוריכור: חלק ניכר מתוכם היו אנשי מחלקה דתית מהגדוד הראשון של חטיבת יפתח.

מהשואה אל שחר חדש

סיפורו של דוד שחר (הימלפרב)
דוד שחר, הוצאת דוקוסטורי, 229 ע'

שלושה פרקים מרכזיים ישבחייו של דוד שחר - השואה, הגבורה והתקומה. בפרק השואה נרצח אביו, מתו שניים מאחיו והוא נדד בתוככי ברית המועצות, סובל מקור ומרעב.

בפרק הגבורה התגייס לשורות הצבא הפולני העממי שלחם לצד הצבא האדום נגד הנאצים. אחרי המלחמה למד בפאריס, אך בחודש מאי 1948 נפתח פרק משולב של גבורה ותקומה, כאשר חתם על חוזה התנדבות לשנה בצה"ל. לאחר אימונים במסגרת ה"הגנה" בצרפת, טס דוד לארץ במסווה של עיתונאי, בימים שעדיין לא ניתן לצעירים לעלות כדי להצטרף לכוחות הלוחמים. בסיום שבוע בקלט יועד לחיל הקשר בגלל הרקע המקצועי שלו, אך ביקש ללכת ליחידה קרבית והוצב בגדוד 8 בחטיבת הנגב. הוא שמר על קו המים, היה ראש צוות מרגמה במשלט ביר עסלוג' ושנת ההתנדבות התארכה לכל החיים. לימים השתלב בתעשייה האווירית, עבד בפרוייקט הטיל "גבראל" ועשה בשליחויות ביטחוניות ממושכות באירופה. בספרו מתוארת גם פעילותו להנצחת התרומה היהודית לצבא פולין.

עם במלחמה

קובץ מחקרים על החברה האזרחית במלחמת העצמאות. מרדכי בר-און ומאיר חזן (עורכים). הוצאת יד בן-צבי, המכון לחקר הציונות באוני'ת"א, העמותה לחקר כוח המגן ע"ש גלילי, 520 ע'

15 מחקרים עוסקים בספר בסיס יי ת "העורף", הוא החברה האזרחית במלחמת העצמאות, בארבעה תחומים עיקריים: התפתחות מערכות השלטון הישראלי החדש,

מערכות המשק והכלכלה, גורלם של אזרחים שנקלעו אל תוך איזורי לחימה ואירועים בתחומי תרבות שונים. הפלמ"ח, שהיה במלחמה ההיפך הגמור מ"חברה אזרחית", מוזכר פה ושם במחקרים, אך מככב במחקר האחרון, שכתב ד"ר מרדכי בר-און: "אנשי העורף, אנשי החזית - דימויי העורף בקרב לוחמי תש"ח". הנושא מוכר לכל חבר פלמ"ח, אך המחבר-החוקר מביא שפע של סימוכין ליחס האמביוולנטי שהיה ללוחם הפלמ"ח (בעיקר הפלמ"ח, אך גם לוחמי שאר החטיבות הלוחמות) לעיר ולאנשי העיר בתקופת המלחמה. הפלמחניק חש סלידה ממשתמטים שהמשיכו להסתובב בעיר, ומצד שני העיר קסמה לו, על מקומות הבילוי שלא פסקו מלפעול במלחמה. בר-און מרבה לצטט את סופרי הפלמ"ח שביטאו את רגשי הלוחמים - חיים גורי, חיים חפר, נתן שחם, משה שמיר ואחרים, ואת אלה שכתבו על לוחמי הפלמ"ח, כמו נתן אלתרמן וס' יזהר.

שלושה דורות רקדו בכ"ט בנובמבר

ברדיו ובטלוויזיה ערכו ב-29 בנובמבר משאלי רחוב. עוברים ושבים, בעיקר אנשים צעירים, נשאלו: מה אומר לך כ"ט בנובמבר? או שזה לא אמר להם דבר או שענו, במקרה הטוב, שזה משהו קשור עם המדינה, אולי בגלל שבתל אביב רחוב כ"ט בנובמבר נושק לכיכר המדינה. כמעט 100% של בורות. אילו נערך המשאל בחורשת בית הפלמ"ח ב-29 בנובמבר החל מהשעה שש בערב, הייתה התוצאה 100% של ידע מדויק. הצעירים יותר והצעירים פחות שהתכנסו ל"אירוע הרקדה עם טעם של פעם", כלשון ההזמנה, ידעו שהם רוקדים משום שכך רקדו אנשים בחוצות, בדיוק לפני 60 שנה, מתלהבים מתוצאות ההצבעה בארץ על חלוקת ארץ ישראל לשתי מדינות, יהודית וערבית.

"תודה על שהחזרת אותנו לתנועת הנוער", הזדרזה לכתוב עוד באותו לילה דיתה בר יוסף, בתו של קברניט אוניות המעפילים ראובן יתיר, לפרורם של דור ההמשך באתר "תפוז". "היוזמה ברוכה, ואני

אתם אחד היהלומים שבהיסטוריה שלנו

נ. יזהר - המשך מעמוד 1

לשם, הסתובבתי, הסתכלתי בכל והרגשתי שהמקום הזה מדבר אליי היטב. חזרתי, ובכפר ביל"ו היו כמה תלמידים שלי והם היו מהמשתתפים בקרבות. אחדים אני רואה יושבים כאן. כל אחד סיפר את הסיפור שלו, ושלוה אותי מאחד לשני לשמוע עוד סיפורים. אותו הזמן הופיע גם בעיתון "מערכות" תיאור לא מדויק, מלא שגיאות ומסולף על הקרב שהיה שם. אבל אני הרגשתי שאני חופשי, זה חומר שבו אפשר לעשות דברים שהצטרפו יחד לאלה שאני רציני, כמישהו שרוצה להקים סיפור לכאלה שהיו שם, ושהיו כאלה שצריך היה לספר את סיפורם.

חזרתי בג'פ הזה לבד, לפעמים עם אחדים מהחברים האלה. הסתובבתי שם, הגדרתי את הצמחים, חיכיתי ללילה לדעת איך רואים את הכוכבים. זו התקופה הזאת, איפה הכסיל איפה הכימה, איך הדוב הגדול, הדוב הקטן, איך נראה שם בוקר. באותו זמן היה עדיין מסוכן להגיע לשם, אפילו קריית גת עוד לא הייתה ובכל האזור הזה לא היה כביש ולא צל של כביש. הכביש היה מסביב. וכך אספתי חומר ואז הייתה לי האפשרות לשבת ולכתוב וכתבתי שבע שנים. מה שכתוב שמה זה לא תעודה היסטורית, זה לא משחזר דברים שהיו. זה בנוי מסיפורים, מגיליון, ומצורך של בניית סיפור. אם יש מישהו שחושב שאדם אחד, או אירוע אחד לא מתואר נכון כמו שהיה, אני לא צריך להתנצל כי לא זו הייתה הכוונה.

הפרטים יישכחו - יישאר משהו מופלא

הפרטים האלה יישכחו במשך הזמן ומה שיישאר, יישאר משהו מופלא, לא יאומן ולא ייתכן, שבשעתו גם לא הבינו שהוא מעשה לא יאומן. לא הייתה שום פרופורציה באנשים שהיו שמה מול מה שעמד ממולם. הפלא היה לא איך הם הצליחו להילחם, אלא איך כוח כל כך גדול של המצרים לא הצליח לעשות שם כלום. חוסר הפרופורציה הזה בין הכוחות ומה שאירע שם בהתנגשות הזאת. אבל אני לא באתי לתאר סיפור היסטורי ולא סיפור מלחמה, אלא הווי כזה שמשמש סיפור שעומד בפני עצמו כשהכל יישכח. אבל הכל לא נשכח ומשום מה? משום שזה כתוב ולאור הכתובה יש כנראה איזה כוח, חוזרים אנשים וגם מזהים בסיפור אנשים שהיו באמת.

מתואר בספר, בין שאר האנשים, גיבור אחד, אחד מהחיילים שגם כתב שירים. ונמצא מישהו שבאחת האוניברסיטאות כתב דוקטורט על הספר הזה. הוא רץ ממקום למקום, עד שבאחד הקיבוצים הוא מצא שאחד מהאנשים ההם נפל במלחמה וגם כתב שירים. הוא היה בטוח שמקובץ מחברת השירים הזאת לקחתי את השירים וזה המודל שהשפיע. הוא לא האמין לי שלא היו דברים מעולם. לכן הערוב הזה של דמיון, של בדיון, של בדות ושל אמת בכל פרטיה, האמת הפיזית, האמת של הסביבה, האמת של האנשים כפי שסיפרו לי עליהם, ישנה שם. אבל זו איננה האמת של

המציאות ולא האמת של ההיסטוריה, אלא האמת של המיתוס.

פעמים רבות כבר הייתי שם אחרי כן. רק בשנה שעברה טיילתי עם קבוצת אנשים לראות, לפני זה יצרו את הסרט שעליו סיפר פוצ'ו [בהתכנסות]. כל כך הרבה דברים השתנו. לא רק שהיו 500 אלף ועכשיו חמישה מיליון, אלא כל המקום ההוא השתנה וכל מה שקרה בו השתנה ואנשים שהיו בו השתנו. הם לא השתנו, העולם שסביבם השתנה. המקום שהיה בקצה, סוף העולם, הוא מרכז הארץ. המקום שהיה נראה שקשה להגיע אליו וצריך היה להסביר מדוע גבעה זו כל כך חשובה ולמה צריך להשקיע כל כך הרבה כוחות, הלך ושוב, הלך ושוב לשמור עליה - נראה היום כמפתיע. ייתכן שמי שביקר היום או שלשום שמה, חשב שזה איזה מקום קטן. השתנו הפרופורציות. פעם זה נראה גדול, עצום, בעל איכות מיוחדת, והיום זו עוד גבעה אחת בתוך המון גבעות בשטחים ההם, שמגיעים אליהם ולא מגיעים, וצה"ל מתאמן.

אתם הולכים להיות מיתוס

השתנה הנוף האנושי ללא היכר. השתנו האנשים ואתם יודעים. הייתם אז בני שמונה עשרה, לא רק בלורית אלא גם מושגים. שמעתי היום שוב ושוב מה הייתה ההכשרה. לכו תגידו עכשיו ברחוב: הכשרה. מה זה? איך זה שייך להכשרה? למה אתה שייך? הכשרה זה משהו שמכשיר את האדם למה? לקיבוצים? זה היה הרעיון? בסך הכל? איפה היום כל התנועה המפוארת הזאת? מה קרה בינתיים? לא רק שהבלוריות השחורות השתנו ללבן ולחוסר שיער, לכל מיני אנשים שהתחילו לסבול את נוכחות והתקרבות הגיל, אלא השתנו המושגים. השתנה העם, השתנו האידיאות, השתנה מה חשוב ממה. אתם כאילו שמורת טבע של בני אדם שדיברו כך, והלכו כך, ועושים כך, ועוד מעט לא יאמינו שהיו אנשים כאלה, אלא זו תהיה אגדה, זה יהיה מיתוס. אתם אינכם מיתוס, אבל אתם הולכים להיות מיתוס. על אנשים שהלכו והשקיעו את חייהם באדמה, בעבודה, ברחוק, שראו את עולמם בכל מיני דברים, שהיום נראה מוזר שאדם יעשה דברים כאלה. הדיבורים שלכם, ושכל אחד מכם מתהלך עדיין בכינוי מצחיק מתנועת הנוער. זה דור שהולך ונגמר. אל תיגמרו מהר, כי אין אחרים. כי האחרים שונים לחלוטין, המושגים, האכפתים, המרכז. מה מרכז, מה בצדדים.

הסיפור הזה של ח'דבת מחאז, הסיפור ההיסטורי או הסיפור הבדיוני, מספר על תקופה, על אנשים, על אידיאות, על רצונות שחיו באיום נורא, איום טוטאלי. ובכוח של נעורים, ובכוח של שובבות, ובכוח של הכרה ברורה שאין דרך אחרת בה נלך, נלך עד תום. הדברים האלה השתנו לחלוטין. אינני רוצה להגיד לטוב או לרע, אלא אחרת. יש לנו עכשיו עם אחר, יש לנו חברה אחרת, ואתם הם אלה שהם אחד היהלומים שבהיסטוריה שלנו.